

Leena Laakso & Antti Mikkola

Kirjallisuuskatsaus aikuisten mediakasvatuksesta

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkintonimike	Aika
Leena Laakso ja Antti Mikkola	Sosionomi (AMK)	2021
Opinnäytetyön nimi		
Kirjallisuuskatsaus aikuisten mediakasvatuksesta		42 sivua 13 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (XAMK)		
Ohjaaja		
lehtori Osku Kiri ja lehtori Harri Mäkinen		
Tiivistelmä		
<p>Nykypäivän yhteiskunta sekä siihen liittyvä tiedonkulku toimivat erilaisten medialaitteiden sekä sosiaalisten verkostojen välityksellä. Media onkin vahvasti sidottu ihmisten arkeen sekä työelämään, mikä luo myös tarpeen hyvälle mediankäyttötaidoille. Mediakasvatus vastaa tähän tarpeeseen ja pyrkii vahvistamaan yksilön mediataitoja sekä tarjoamaan mahdollisuuksia toimia mediayhteiskunnassa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa, millaista aikuisten mediakasvatusta käsittelevää tutkimuskirjallisuutta on julkaistu Suomessa. Tutkimus tarkastelee sitä, tuodaanko tutkimuskirjallisuudessa esiin aikuisille suunnattua mediakasvatusta tasavertaisessa suhteessa verrattuna muihin ikäryhmiin. Lisäksi tutkielma nostaa esille keinoja, joilla aikuisten mediakasvatusta toteutetaan.</p> <p>Opinnäytetyön menetelmäksi valittiin kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsaus koostui vain suomenkielisistä teoksista, ja tiedonhaku toteutettiin tutkimuskysymyksiensä ohjaamana sähköisistä tietokannoista kesän 2021 aikana. Opinnäytetyön analyysi suoritettiin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä.</p> <p>Saatujen tuloksien perusteella voidaan todeta, että aikuisten mediakasvatusta käsitellään kirjallisuudessa melko rajoitetusti. Tämä johtuu siitä, että tehtyjen tutkimuksien näkökulmaa ei ole rajoitettu vain aikuisiin, vaan asiaa käsitellään yleensä jostain toisesta näkökulmasta. Tällaisia näkökulmia voivat olla esimerkiksi vanhemman, kasvatustieteen ammattilaisen tai iäkkäämmän väestön näkökulma.</p> <p>Selvittäessä aikuisten mediakasvatuksen toteutumista ilmeni, että aikuisen tulee olla itse aktiivinen sekä kiinnostunut oman mediakasvatuksensa toteutumisesta. Aikuinen voi oppia mediataitoja esimerkiksi kirjaston tarjoamien mahdollisuuksien kautta tai hakeutumalla koulutukseen, jonka yhteydessä mediakasvatusta yleensä joissain määrin toteutetaan.</p>		
Asiasanat		
Mediakasvatus, aikuiset, kirjallisuuskatsaus		

Author (authors)	Degree	Time
Leena Laakso and Antti Mikkola	Bachelor of Social Services	2021
Thesis title Literature survey of adult media education		42 pages 13 pages of appendices
Commissioned by South-Eastern Finland University of Applied Sciences (XAMK)		
Supervisor Senior Lecturer Osku Kiri and Senior Lecturer Harri Mäkinen		
<p data-bbox="164 723 300 757">Abstract</p> <p data-bbox="164 797 1461 976">Today's society and information connected to it works through all sorts of media devices and social network platforms. Media is highly connected to peoples' private and work life, which also creates a need for good media usage skills. Media education responds to this need and its goal is to strengthen individual's media skills and to offer opportunities to work in media society.</p> <p data-bbox="164 1016 1457 1162">This literature survey is aiming to find out what kind of literature there is about adult media education in Finland. The survey studies whether is adult media education brought up evenly compared to other age groups. Also the survey tries to find out how adult media education is arranged.</p> <p data-bbox="164 1202 1453 1308">The research method used in this thesis is a descriptive literature review. Literature survey consist only Finnish writings and information search was done in electronic databases during the summer 2021. Thesis is analyzed using material-based content analysis.</p> <p data-bbox="164 1348 1461 1494">Based on the results obtained, it can be stated that media education for adults is rather limited in the literature. This is because earlier studies do not look adults as a group but are done with limited point of view. For example, studies might be done from parents', an education professionals', or the elderly populations' perspective.</p> <p data-bbox="164 1534 1449 1677">When researching the implementation of media education for adults, it became clear that an adult must be active and interested in the implementation of media education. An Adult can participate in the opportunities provided by the library to learn media skills or apply for education where media education is usually implemented.</p>		
<p data-bbox="164 1709 320 1742">Keywords</p> <p data-bbox="164 1783 751 1818">media education, adults, literature survey</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	MEDIAKASVATUS	6
2.1	Mediakasvatuksen kehittyminen Suomessa	7
2.2	Mediakasvatuksen nykytilanne Suomessa	10
3	AIKUISILLE SUUNNATTU MEDIAKASVATUS	12
3.1	Digitaalinen syrjäytyminen	14
3.2	Kansalaisen mediataidot.....	15
4	OPINNÄYTETYÖNTAUSTA, TILAAJA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	19
4.1	Opinnäytetyön tilaaja	20
4.2	Tutkimuskysymykset.....	21
5	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS	22
5.1	Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	22
5.2	Tiedonhaku	23
5.3	Aineiston analyysi	27
6	TULOKSET.....	32
6.1	Aikuisille tarjolla oleva mediakasvatus.....	32
6.1.1	Kirjasto.....	34
6.1.2	Koulutus.....	37
6.2	Aikuisten mediakasvatuksen esiintyminen kirjallisuudessa	38
6.3	Yhteenveto	42
7	POHDINTA.....	44
7.1	Opinnäytetyöprosessi	44
7.2	Eettisyys ja luotettavuus	46
7.3	Merkitys ja jatkotutkimusaiheet.....	47
	LÄHTEET.....	48

LIITTEET

1 JOHDANTO

Nykyaikana yhteiskunta on rakentunut vahvasti erilaisten medioiden ympärille, ja ne ovat läsnä ihmisten arkisissa sekä työelämän toiminnoissa. Informaatiota ja viestintää kulkee erilaisten sosiaalisten kanavien lävitse, mediaa käytetään viihdykkeenä ja voimme etsiä taikka jakaa tietoa välittömästi vain laitteen nap-pia painamalla. Mutta millaisia taitoja mediayhteiskunta meiltä edellyttää ja millaisia keinoja on oppia hallitsemaan median tietotulvaa?

Mediakasvatus on sidottu myös sosiaalialan työtehtäviin. Sosiaalialalla työteh-tävien periaatteena on kohentaa asiakkaiden hyvinvointia, lisätä osallisuuden mahdollisuuksia sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Jotta asiakas pystyy osallistumaan mediayhteiskuntaan sekä sen palveluihin, edellyttää se ammat-tilaiseltakin uusien taitojen hallitsemista.

Ajatus tämän opinnäytetyön tekemiseen lähti Kaakkois-Suomen ammattikor-keakoulun järjestämästä mediakasvatuksen syventävästä kurssista, jossa teimme aiheeseen liittyen pienehkön tutkielman. Jatkammekin opinnäytetyöllä alkuperäisen tehtävän jalan jäljissä, ja pyrimme lisäämään ammatillista tieto-taitoa koskien mediakasvatuksen aihealuetta.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (Xamk). Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda mediakasvatuksen opetukseen ajantasaista tietoutta aikuisille kohdennetusta mediakasvatuksesta. Uusi esiin tuotu tieto voi mahdollisesti kehittää uutta näkökulmaa mediakasvatuksen kurssien suunnitteluun sekä niiden toteuttamiseen. Lisäksi opinnäytetyö voi rohkaista tulevia opiskelijoita ottamaan askeleen vastaavien mediakasvatuk-seen liittyvien opinnäytetöiden tekemiseen, ja näin viedä eteenpäin alueellista osaamistaitoa.

Opinnäytetyössä etsimme vastauksia seuraaviin kysymyksiimme: Onko me-diakasvatusta aikuisille ja millaista se on? Selvitämme sitä, millaista tietoa löy-tyy aikuisille kohdistetusta mediakasvatuksesta. Pyrkimyksenä on luoda pa-

rempaa kokonaiskuvaa siitä, millaisia asioita se sisältää. Opinnäytetyö toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena ja siinä huomioidaan vain Suomessa toteutettavaa mediakasvatusta sekä siihen liittyvää kirjallisuutta.

Opinnäytetyömme alussa tarkastelemme mediakasvatusta ensin yleisellä tasolla, käymme läpi mediakasvatuksen historiaa, mediakasvatuksen nykytilannetta ja sen toimijoita suomessa. Sen jälkeen tarkennamme huomion aikuisten mediakasvatukseen, jossa tarkastellaan lisäksi myös digitaalista eriarvoistumista ja mediataitoja. Siitä opinnäytetyö siirtyy käymään läpi tutkimuskysymyksiä, tilaajaa ja opinnäytetyön taustaa, josta luontevasti siirrymme avaamaan kuvailevaa kirjallisuuskatsausta, tiedonhakuja ja analyysiä. Viimeiseksi työssämme käymme läpi tutkimustulokset, yhteenvedon sekä pohdinnan.

2 MEDIKASVATUS

Lasten ja aikuisten valmiuksia sekä taitoja toimia mediayhteiskunnassa tuetaan ja vahvistetaan mediakasvatuksen avulla. Mediakasvatus kohentaa yksilön hyvinvointia mahdollistaen yksilön osallisuuden toteutumisen, oman mediasuhteen rakentumisen sekä kriittisen medialukutaidon muodostumisen. Mediakasvatus kehittyy arjen ja median tuomien tarpeiden rinnalla. (Mediakasvatusseura ry s.a.)

Mediakasvatus on terminä moniulotteinen ja sen sisältö vaihtelee paljon riippuen, mistä suunnasta sitä tarkastellaan. Kun tarkastelimme hakusanatermejä Finto.fi-asiasanastosta, mediakasvatuksen yläkäsitteenä oli viestintäkasvatus. Viestintäkasvatus-termiin törmää aiheesta puhuttaessa usein, ja se kuvaa laajempaa aluetta kuin mediakasvatus. Asiasanastosta näkyi myös, että sana "kasvatus" voi saada etuliitteitä kuten "peli" tai "televisio", jotka kuvaavat rajattumpaa aluetta kuin mediakasvatus, mutta kuuluvat silti samaan aihealueeseen. (Mediakasvatus s.a.)

Mediakasvatusseura ry:n (s.a.) määritelmän mukaan mediakasvatuksessa on kyse niin mediavälineiden käytöstä kuin myös medialukutaidon edistämisestä,

joiden avulla saadaan tarvittavia kykyjä mediakulttuurissa elämiseen. Tarkoitus on myös oppia ymmärtämään, miten media vaikuttaa yhteiskuntaan ja yksilöihin.

Nykyelämän kulttuuriin kuuluvat vahvasti erilaiset tietovirrat sekä sosiaaliset verkostot. Ne ovat nostaneet esille tarpeen kehittää myös mediakasvatusta. (Suoranta ym. 2012, 183.) Esimerkiksi tilastokeskuksen vuonna 2020 tekemässä tutkimuksessa päivittäisesti internettiä oli käyttänyt 25–34-vuotiaista 99 %, 35–44-vuotiaista 98 %, 45–54-vuotiaista 97 % ja 55–64-vuotiaista 91 %. Huomioitavaa kuitenkin on, että tutkimuksen mukaan vuonna 2020 internetin käyttö median seuraamiseen sekä viestintään lisääntyi Covid19-pandemiasta johtuen. (Tilastokeskus 2020, 9.)

Mediakasvatusta voidaan toteuttaa monin eritavoin pitäen keskiössä toiminnan tavoitteellisuus. Mediakasvatusta voidaan toteuttaa osana normaalia toimintaa esimerkiksi ohjauksen tai opetuksen muodossa. Lisäksi se voi olla osa erilaisista mediasisällöistä ja ympäristöistä rakentuvaa keskustelua tai kohtaamishetkeä, jonka tarkoituksena on tuoda esiin median roolia, sen vaikutuksia sekä mahdollisuuksia yksilön elämässä tai yhteiskunnallisella tasolla. Huomioitavaa kuitenkin on, että median jatkuvan kehittymisen ja muuntumisen myötä edellytetään myös mediakasvatukselta jatkuvaa muuntautumiskykyä ja uusien keinojen kokeilua. (Mediakasvatusseura ry. s.a.)

2.1 Mediakasvatuksen kehittyminen Suomessa

Mediakasvatus on muotoutunut vuosikymmenien aikana, median kehittymisen mukana, ja siksi on tärkeää, että työssä avataan mediakasvatuksen historiaa kehityksen selkeyttämiseksi. Mediakasvatuksen historia on vaiheikas ja siinä vaihtuvat näkökulmat, laitteet ja tyyli ensimmäisistä askeleista 1950-luvulla aina tähän päivään asti (kuva 1).

1960-luku

- Audiovisuaalinen kasvatusta, joukkotiedotuskasvatusta
- Elokuva, televisio, sanomalehti, joukkoviestintä

1970-luku

- Joukkotiedotuskasvatusta, viestintäkasvatusta
- Televisio, massamediat

1980-luku

- Viestintäkasvatusta
- Video, audiovisuaalinen kulttuuri, elokuva, musiikkivideot

1990-luku

- Viestintäkasvatusta, mediakasvatusta
- Tietotekniikka, verkkotekniikka, digitaalinen tekniikka

2000-luku

- Mediakasvatusta
- Digitaalinen tekniikka, multimodaalisuus

Kuva 1. Mediakasvatuksen vuosikymmenet (Kupiainen ym. 2007)

Suomalaisen mediakasvatuksen yhtenä alkuna voidaan pitää 1950-lukua, jolloin joukkoviestintä nousi puheenaiheeksi elokuvien myötä. Vuonna 1954 Helge Miettunen julkaisi yhden ensimmäisistä mediakasvatukseen liittyvistä teoksista *Audiovisuaalinen kansansivistystyö*. Joukkoviestintä alettiin näkemään yksilöihin ja yhteiskuntaan vaikuttajana, jolloin tarve mediakasvatukselle kasvoi. Mediakasvatusta keskittyi paljon siihen, että katsojat oppisivat erottamaan taiteen sekä ymmärtämään ja arvostamaan sitä. 1950-luvulla puheeksi nousi myös mediavälineillä kasvattaminen. (Kupiainen ym. 2007, 5–6.)

1970- ja 1980-luvuilla television ja nuorisokulttuureiden kehittyminen sekä musiikkivideoiden ilmestyminen isommaksi osaksi mediaa vaikuttivat mediakasvatuksen kehitykseen. Mediakasvatukseen muodostui osaksi mediakulttuurin tutkimus sekä mediatietoisuus. Myös elokuvista alkoi muodostua oma näkökulma mediakasvatukseen 1980-luvun loppupuolella. (Kupiainen ym. 2007, 12–13.)

Opetusministeriö on 1980-luvulta asti työskennellyt mediakasvatuksen parissa. Mediakasvatusta on toteutettu muun muassa medioiden sisältöä ja laatua tarkastellen. Lisäksi median kasvavat vaikutukset sekä katsojien valmiudet

vastaanottaa mediasisältöjä on ollut tutkimuksien keskiössä (Merilampi 2014, 37.)

Vuonna 1987–1991 tärkeimpiä asioita olivat viestintäkasvatus ja kulttuuritutkimus viestinnän parissa. Toimenpide-ehdotuksia viestintäkasvatukseen liittyen olivat paremman yhteistyön luominen kasvatuksen ja viestinnän välille, työntekijöiden kouluttaminen, opetussuunnitelmien muokkaaminen, viestintäkasvatuksen opetuksen lisääminen kuntiin sekä erilaisten projektien tukeminen. (Merilampi 2014, 37.)

1990-luvulla joukkotiedotus-termi kehittyi viestinnäksi ja viestintäkasvatukseksi. Viestintäkasvatukseen osana liittyi myös ilmaisu ja tekeminen, jonka seurauksena videoiden tekeminen liittyi mediakasvatukseen. Vuonna 1991 Opetusministeriö julkaisi toimenpide-ehdotuksen *Viestintäkasvatuksesta viestintäopetukseen*, jossa kaikki viestinnälliset valmiudet sisältyivät viestintäkasvatukseen. Näin ilmaisukasvatuksesta ja mediakasvatuksesta tuli eri orientatioita viestintäkasvatuksen alle. (Kupiainen ym. 2007, 13.)

2000-luvulla mediakasvatus laajeni ja uusia media-alustoja tuli lisää. 2000-lukua ei voidakaan kuvata tietyn teknologian kautta niin kuin muita vuosikymmeniä on voitu. 2000-luvulla pinnalle nousivat erilaiset sosiaaliset mediat ja pelit, samalla nuorten ja aikuisten välinen kuilu median parissa kasvoi. Huomion keskipisteeksi nousi yhä enemmän nuorten mediasuhteet ja se miten niihin vaikutetaan. Luvun alkuun kuului myös näkemys lasten suojelemisesta medialta. (Kupiainen ym. 2007, 15–16.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa *Hyvä medialukutaito/Suuntaviivat 2013–2016* (2013, 26–27) tavoitteiksi asetetaan esimerkiksi mediakasvatuksen verkostojen vahvistaminen sekä medialukutaitoa edistävien rakenteiden kestävyys turvaaminen. Julkaisussa tavoitteeksi asetetaan myös Suomen osallisuus aktiivisena kansainvälisenä mediakasvatuksen toimijana.

Suomessa tehtävää mediakasvatusta ohjaavat myös Euroopan Unionin direktiivit ja säädökset, kuten direktiivi audiovisuaalisista mediapalveluista (2007/65/EY). Direktiivissä määritellään muun muassa mainostuksen rajoja esimerkiksi liittyen tuotesijoitteluun. Mediakasvatusta joudutaan monesti muokkaamaan erilaisten kulttuuristen ja yhteiskunnallisten muutosten mukana. Muutokset saattavat vaikuttaa mediakasvatuksen kehitymissuuntaan esimerkiksi toimintaa voidaan joutua kohdistaa muualle, toiminnan kenttä voi laajentua tai tavoitteet asetetaan uudestaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 23.)

2.2 Mediakasvatuksen nykytilanne Suomessa

Kuntien palvelut ovat avainroolissa mediakasvatuksen toteuttamisessa. Toteuttajina on opetuksen ja kasvatuksen ammattilaisia, hoiva-alan työntekijöitä, kulttuuri- ja museopalvelut sekä nuorisotyö. Kuntien toteuttamaa mediakasvatusta tukevat myös erilaiset kolmannen sektorin toimijat, yhdistykset sekä taide- ja uskonnolliset piirit. Myös ammattioppilaitokset, korkeakoulut ja yliopistot tarjoavat mediakasvatusta opetussuunnitelmissaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019,30.) Kaikkia toimijoita yhdistää yhteinen tavoite kehittää, toteuttaa, arvioida sekä suunnitella mediakasvatustoimintaa lisätäkseen tietotaitoa ja osaamista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2019, 33) *Medialukutaito Suomessa – Kansalliset mediakasvatuserälinjat* -julkaisussa korostetaan myös kirjaston ja mediakasvatuksen yhteisiä tavoitteita sekä kirjaston roolia mediakasvatustoiminnassa. Kirjaston toimintaa ohjaa Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016, 2§), joka velvoittaa edistämään mm. tiedon saatavuutta ja käyttöä, monipuolista lukutaitoa sekä kansalaisten aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Kirjasto tarjoaakin tästä syystä monipuolisia kokoelmia, erilaisia median laitteita lainaksi, tukea tiedon hakuun sekä käyttöön ja tiloja erilaisiin tarpeisiin kuten työskentelyyn, oppimiseen sekä harrastuksiin (Puska 2018, 73).

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2019, 14–19) kansallisten mediakasvatuslinjauksien mukaan suomalaisille toteutettava mediakasvatus noudattelee kolmea päätavoitetta. Linjaukset on tehty, että saadaan tuotua esille erilaiset toimenpiteet mediakasvatustoiminnan edistämiseksi ja rajattua, mihin erityisesti tulisi keskittyä sekä millaiset asiat tulisi jättää vähemmälle huomiolle.

Ensimmäinen linjaustavoite on saada Suomessa aikaiseksi hyvä maantieteellinen kattavuus mediakasvatuksen toteutumiseksi sekä toteutukseltaan kaikille helposti saavutettavaa ja esteetöntä mediakasvatusta, joka huomioi erilaisia kohderyhmiä, aiheita sekä näkökulmia. Tähän tavoitteeseen pyritään pitämällä mediakasvatustyö tavoitteellisena toimintana sekä mahdollistamalla yhteistyötä toimijoiden kesken. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 14–15.)

Toinen tavoite on kehittää mediakasvatuksesta toteutukseltaan laadukas kokonaisuus, jota tarkastellaan useista eri näkökulmista. Mediakasvatuksen tulee siis olla eettistä, kestävää sekä merkityksellistä pyrkien edistämään tasa-arvon ja ihmisoikeuksien toteutumista, yhdenvertaisuuden luomista sekä kestävän kehityksen huomioimista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 16–17.)

Viimeisenä tavoitteena on pitää toiminta systemaattisena pitäen keskiössä toiminnan suunnitelmallisuus, johtamistapa sekä resurssien kohdentaminen. Toiminnan pitkäjänteisyyttä lisäämällä saadaan toiminta vakiinnutettua osaksi käytäntöjä ja tuotua esiin osaamista sekä toiminnan kehitystä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 18–19.)

Suomalaisessa mediakasvatuksessa on monia vahvuuksia, mutta myös haasteita. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2019) mukaan vahvuuksia suomalaisessa mediakasvatuksessa ovat esimerkiksi osaamisen määrä, yhteiskunnallisesti hyvät puitteet ja vahvat perinteet. Haasteiksi nimetään puutteelliset resurssit, alueellinen epätasa-arvo ja hajanaisuus.

Kuva 2. Suomalaisen mediakasvatuksen vahvuudet ja haasteet (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019)

Kuvassa 2 haasteet ja vahvuudet ovat listattuna ja siitä näkee, miten osa niistä risteää. Esimerkiksi vahvuutena näkyy osaamisen paljous, mutta haasteena osaamisessa olevat puutteet, eli osaaminen painottuu vain tiettyihin alueisiin ja aiheisiin eikä jakaudu tasaisesti koko mediakasvatuksen kentälle.

3 AIKUISILLE SUUNNATTU MEDIKASVATUS

Jotta Suomessa toteutettaisiin mediakasvatusta tasavertaisesti kaikenikäisille, on aikuiset ja erityisryhmät otettu huomioon kansallisia mediakasvatuslinjauksia tehdessä. Linjauksessa todetaankin, että tarvitaan systemaattisia toimenpiteitä, jotta saadaan paremmin tavoitettua aikaisemmin sivussa olleet kohderyhvät ja tuotua ne osaksi mediakasvatustoimintaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 28.)

Aikuisten mediakasvatuksen yhteydessä puhutaan usein myös diginatiiveista, eli ihmisistä, jotka ovat syntyneet 80-luvun jälkeen ja eläneet mediaympäristön ja internetkulttuurin kehityksen mukana. Ajan myötä on kuitenkin syntynyt harkakuva siitä, että he osaisivat myös hallita monimuotoisessa mediassa liikkuamista ja toimimista. Aikuiset kaipaavat mediankäyttötaitoihinsa apua, opastusta sekä ohjausta aivan kuten muutkin tai ehkäpä jopa enemmänkin. (Puska 2018, 43.)

Suoranta ym. (2012, 185) korostavat, että mediakasvatusta harvoin mielletään aikuiskasvatuksena. Yleisesti aihetta ei mainita edes viimeaikaisissa aikuiskasvatuksen käsikirjoissa, vaikka aikuisten medialukutaidon tärkeys kuitenkin tiedostetaan niissä lyhyin maininnoin. Aikuisille olisi kuitenkin tärkeää oppia monipuolisiksi, taitaviksi sekä vastuullisiksi median käyttäjiksi, jotta he sisäistäisivät mediakriittisyyden taitoja ja osaisivat tunnistaa erilaisia medianvaikuttimia sekä niiden eettisiä ja esteettisiä arvoja. Erilaisissa viestintätilanteissa he kykenevät paremmin ilmaisemaan tunteensa sekä ajatusmaailmaansa oppiessaan interaktiivisen ja vaikuttavan viestinnän keinoja. Mediakasvatus on myös vahvasti sidoksissa aktiiviseen kansalaisuuteen, yksilön hyvinvointiin, turvallisuuden tunteeseen, kestävään kehitykseen sekä kulttuurisen tietoisuuden ja identiteetin ylläpitämiseen.

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (2021) tekemän tutkimuksen mukaan 74 % suomalaisista arvioi hallitsevansa vähintään perustason digitaalisen osaamisen taidot. Tutkimuksessa korostuikin iän merkitys mediataitojen hallittamisessa. Esimerkiksi harhaanjohtavan tiedon (esim. valeuutisen) tunnisti varmasti 15–24-vuotiaista 61 %, 25–34-vuotiaista 46 %, 35–49-vuotiaista 40 %, 50–64-vuotiaista vain 24 % ja 65–79-vuotiaista vain 14 %.

Erilaisten valemedioiden kasvattaessa suositaan ja perustaen uutisensa erilaisiin harhaluuloihin sekä huhuihin nousee esille vahvemmin tarve medialukutaidolle. Tulevaisuudessa yleissivistyksellä, kriittisellä medialukutaidolla ja lähdekritiikillä on iso rooli siinä, miten ymmärrämme maailman sekä median tapahtumia laajemmin. (Mediakasvatusseura 2015, 12.) Jyrkät ideologiat sekä mielipiteet saattavat helposti saada runsaasti huomiota sosiaalisessa mediassa ja näin haastaa asiantuntijoiden tekemien tutkimuksien tiedon. Tällainen vääristynyt tieto voi aiheuttaa haittaa niin yhteiskunnan rauhalle, kuin ihmisten terveydellekin. (Puska 2018, 37.)

Sosiaalisessa mediassa olevan tiedon luotettavuutta suomalaiset arvioivat pohtimalla tiedon sisältöä sekä miettimällä totuudenmukaisuutta. Merkitystä oli

myös julkaisun ammattimaisella ulkoasulla sekä julkaisevan organisaation luotettavuudella. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2021.)

3.1 Digitaalinen syrjäytyminen

Yhteisöön kuulumisen, sähköisten palveluiden käyttäminen sekä yhteiskunnassa käytyyn keskusteluun osallistuminen edellyttää kansalaiselta uuden teknologian sekä mediataitojen osaamista. Ilman näitä digitaitoja kansalainen saattaa jäädä ulkopuolelle muusta yhteiskunnasta. Tällöin puhutaan digitaalisesta syrjäytymisestä. (Mediakasvatusseura ry 2019, 24.)

Julkisten palveluiden kehittyessä kohti digitaalisia palveluita tulee arvioida sitä millaiset vaikutukset ihmisten arkeen, sillä on, sekä millaiset ihmisryhmät ovat putoamassa sähköisten palveluiden ulkopuolelle. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää pitkäaikaistyöttömiin, ikääntyneisiin, maahanmuuttajataustaisiin sekä syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin. Yhteiskunnan tulee huolehtia kansalaisten osaamistaitojen kehittymisestä sekä osallisuuden toteutumisesta. (Valtiovainministeriö 2019, 35.)

Monet syyt saattavat estää tai vähentää halua käyttää internetiä. Teknologian käyttö edellyttää jatkuvaa uuden tiedon ja taitojen omaksumista, mikä saattaa olla hyvin turhauttavaa tai stressaavaa. Lisäksi käyttäjä ei välttämättä koe hyödylliseksi hallita kyseisiä taitoja, pelkää yksityisyyteen sekä tietoturvaan liittyviä riskejä tai käyttäjällä saattaa olla fyysisiä, toiminnallisia tai rakenteellisia rajoitteita, kuten alhaisen koulutustason tai heikon toimeentulon. (Pekkala 2016, 202.)

Digikelkasta putoaminen voi olla seurausta heikosta tietoverkon saatavuudesta, käyttäjän heikosta taloudellisesta tilanteesta tai johtua erilaisista fyysisistä rajoitteista, kielellisistä haasteista tai sairauksista. Jotta ihmiset pystyisivät osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun paremmin, tulisi kynnystä laitteiden hankkimiselle, käytölle sekä uusien taitojen opettelulle laskea. (Valtiovainministeriö 2019, 25–26.)

Mediakasvatusseura ry:n (2015, 31) mukaan puutteelliset mediataidot voivat vähentää tai estää kansalaisen toimimista yhteiskunnassa sekä johtaa työelämästä putoamiseen ja syrjäytymiseen. Tasavertaisten mahdollisuuksien toteuttaminen kaikille edellyttää mediakasvatustoimijoilta vahvempaa roolia sekä arvomaailmaa huomioida esimerkiksi erilaisia terveydentilaan liittyviä, taloudellisia sekä kulttuurillisia taustoja.

3.2 Kansalaisen mediataidot

Mediakasvatusseura ry:n (s.a.) mukaan nykypäivän kansalaistaidot vaativat mediataitoja, jotka muodostuvat esimerkiksi *mediatuottamisesta, mediasisältöjen tulkinnasta, medialaitteiden käyttötaidoista, tiedonhaun taidoista, kriittisyydestä mediavälitteistä informaatiota kohtaan, mediavälitteisistä viestintä- ja vuorovaikutustaidoista, sosiaalisesta ja poliittisesta osallisuudesta ja vaikuttamisesta median kautta sekä median käytöstä elämänhallinnan ja hyvinvoinnin tukemiseksi.*

Mediakasvatuksella pyritään vastaamaan muuttuvan maailman ja digitalisaation tuomiin tarpeisiin sekä ennakoimaan sen tuomia haasteita. Perinteiset kirjoitus- ja lukuvalmiudet eivät enää riitä, vaan nykyaika edellyttää kansalaiselta monia uusia teknologia- ja informaatiolukutaitoja sekä sosiaalisen vuorovaikutuksen taitoja. Näiden taitojen hallitseminen parantaa yksilön mahdollisuuksia osallistua ja toimia yhteiskunnassa, vahvistaen länsimaisen demokratian toteutumista. (Suoranta ym. 2012, 195.)

Eläkeliiton (2020) mukaan mediataitojen osien hallinta sekä niiden harjoittelu tuo myös helpommin esille kehittämistä vaativien taitojen osa-alueet. Mediakasvatusseura ry (s.a.) ilmoittaa myös nettisivuillaan, että yksilöllisten taitojen karttumisen lisäksi mediataidot ovat sidottuja myös laajempaan yhteiskunnalliseen merkitykseen ja onkin huomioitava myös niiden demokratiaa vahvistava vaikutus.

Ihmisten elämäntavat ja elämänhallinnalliset kyvyt parantuvat mediavalmiuksien kehittyessä ja niillä on vaikutusta muun muassa suvaitsevaisuuteen,

muutoshalukkuuteen, aloite- ja innovaatiokyvyn kehittymiseen sekä joustavuuteen. Lisäksi muiden kanssa toimiminen mahdollistaa mielenkiinnon kohteiden monipuolistumisen. (Merilampi 2014, 12.)

Digitaalinen hyvinvointi kuvaa median ja psyykkisen, sosiaalisen sekä fyysisen hyvinvoinnin välistä suhdetta ihmisen arkeen. Tasapainoisen media-arjen saavuttamiseksi ihmisen tulee osata hallita ja säädellä omaa median käyttöään, ymmärtää vuorovaikutusten ja sosiaalisten suhteiden erityispiirteitä sekä ymmärtää erilaisia sosiaalisia normeja. (Mediakasvatusseura ry 2009, 28.)

Alla olevaan kuvaan 3 on koottu näkyville kansalaisen tarvitsemia mediataitoja nyky-yhteiskunnassa toimimiseksi sekä avattu niitä kohta kohdalta kuvan jälkeen. Jotta kansalaisen mediataidot olisivat mahdollisimman kattavat ja monipuoliset tulisi tämän hallita vuorovaikutustaitoja, turvataitoja, tulkintataitoja, luovia ja esteettisiä taitoja sekä tietotekniikkaan liittyviä käyttötaitoja.

Kuva 3. Kansalaisen tarvitsemia mediataitoja (Eläkeliitto, 2020)

Vuorovaikutustaidot

Eettiset ongelmat tulevat vastaan myös viestinnän sekä mediankäytön yhteydessä, sillä jaetulla tiedolla voi olla monipuolisia ja kauaskantoisia vaikutuksia. Mediankäyttäjän tulisi osata tarkastella onko hänen jakamansa tieto totuuden-

mukaista taikka oikeutettua jakaa. Tietoa välittäessä tulisikin myös miettiä, rikkooko se kenties toisen oikeutta yksityisyyteen tai loukkaako se jotakuta ihmistä. (Puska 2018, 29.) Yksilölliset ja yhteisölliset valinnat edellyttävät tietynlaista medialukutaitoa, josta löytyy niin vastuullisuutta kuin arvo-osaamisen tietämystä (Sintonen 2012, 27).

Hyvät vuorovaikutustaidot edellyttävät kykyä toimia muiden kanssa yhteistyössä sekä taitoa löytää verkostoitumisen mahdollisuuksia sosiaalisen median välityksellä. Taitoa täytyy myös kehittää yhteistyötä tehden ja toisilta oppien. Vuorovaikutus edellyttää myös empatiakykyä sekä samaistumista muiden tilanteisiin, jolloin voi toimia vertaistukena. Käyttäjän tulee kuitenkin ymmärtää erilaisia näkökantoja sekä omata kyky perustella omaa mielipidettänsä. Hyvien vuorovaikutus taitojen hallitseminen edesauttaa osallistumaan media- ja kansalaiskulttuuriin sekä kansalaisvaikuttamiseen ja mahdollistaa yhteisten päämäärien tavoittelun ja luomisen. (Eläkeliitto 2020.)

Tulkintataidot

Mediassa liikkuvan tulee osata tulkita erilaista kulttuuria sekä medianmuotoja ja tarkastella saatavilla olevaa tietoa kriittisesti. Tulkintataidot auttavat erottamaan faktan fiktiosta, jolloin totuudenmukaisten sekä luotettavien sisältöjen löytäminen helpottuu. Lisäksi käyttäjä ymmärtää erilaisen mainonnan ja vaikuttamisen keinot. (Eläkeliitto 2020.)

Jotta medianlukija osaisi suhteuttaa mediasta löytyvää tietoa omiin ajatuksiinsa, arvoihinsa sekä tavoitteisiinsa, tulisi hänen hallita myös media-aineiston kriittinen tarkastelukyky. Tämä tarkoittaa, että löydetty aineisto otetaan vastaan avoimesti, mutta kuitenkin kyseenalaistetaan sen tarkoitusperiä sekä sisältöä ja pystytään näkemään sen mahdolliset piilomerkitykset. (Merilampi 2014, 148.)

Erilaiset kriisit, valhemediat sekä agendat nostavat esiin myös moninaisia informaatiovaikuttamisen keinoja, joita kohdennetaan kansalaisiin, päättäjiin sekä itse tiedosta syntyvän mielikuvan rakentumiseen. Siksi kansalaisen on

tärkeää osata kyseenalaistaa tietoa, jota kohtaamme mediassa. Löytyykö sa-
mainen tieto jostain muustakin lähteestä? Kuinka luotettava julkaiseva taho
on? Onko julkaisijalla jokin oma tavoite tai tarkoitusperä tiedonjulkaisulle?
(Lönnqvist & Moilanen 2017, 12–13.)

Luovuus- ja esteettisyystaidot

Käyttäjän hallitessa kykyä katsoa, kuunnella, luoda tai tulkita sisältöjä medi-
assa kutsutaan luoviksi ja esteettisiksi taidoiksi. Nämä taidot kuvastavat me-
diaidentiteettiä eli mieltymyksiä, tapoja sekä sitä kuinka käyttäjä ilmaisee itse-
ään, tulkitsee, arvottaa ja vastaanottaa mediaa. Taito kehittyy mitä enemmän
käyttäjä tuottaa itse sekä osallistuu mediasisältöjen tekemiseen. (Opetus- ja
kulttuuriministeriö 2011, 21.)

Kun käyttäjä kykenee sanoittamaan tunteitaan sanoin, kuvin tai musiikin avulla
taikka näitä yhdistellen, oppii hän myös tarkastelemaan ja arvioimaan omia
mediatarpeitaan. Näin rakentuu oma identiteetti mediassa, joka heijastaa käyt-
täjän omia arvoja sekä asenteita. Olennaista on myös osoittaa arvostusta mui-
den yksilöllisiin mediankäyttötapoihin sekä kunnioittaa tekijänoikeuksia. (Elä-
keliitto 2020.)

Käyttötaidot

Nykyajassa mukana oleminen ja palveluiden kehittyminen kohti digitaalisuutta
edellyttää teknistä tietotaitoa. Perusasioiden opettelu voi tuoda yksilön arkeen
uusia harrastuksia sekä ystäviä ja mahdollistaa itsensä kehittämistä. Niiden
avulla lisääntyy myös kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä rakentuu tunne
oman elämän hallinnasta. (Mediakasvatusseura ry s.a.)

Eläkeliiton (2020) mukaan hyvät tekniset käyttötaidot edellyttävät, että käyttäjä
ymmärtää kuinka erilaiset ohjelmat, sovellukset sekä laitteet toimivat. Tämä
edellyttää avointa asennoitumista uusista teknisistä laitteista sekä niiden mahdolli-
suuksia kohtaan. Käyttötaitoinen kansalainen osaa myös pyytää apua tarvitta-

essa sekä omaa valmiudet opetella asioita muiden kanssa tai hyödyntäen esimerkiksi oppaita ja ohjekirjoja. Tarvittaessa hän jakaa osaamistaan sekä tukee muita mediataitojen harjoittelussa.

Turvataidot

Mediatoimijana oleminen edellyttää myös hyviä turvataitoja. Se tarkoittaa, että käyttäjä osaa käyttää palveluita turvallisesti, noudattaa lakeja sekä sääntöjä, välttää ikäviä mediakokemuksia sekä tiedostaa mediankäytön riskejä. Se edellyttää taitoa osata suojata omaa yksityisyyttä ja tietoturvan hallitsemista sekä velvollisuutta toimia turvallisena mediankäyttäjänä. Liikkuminen mediassa tapahtuu kunnioittaen muita sekä käyttäytyminen ja toiminta tapahtuu nettietiketin mukaisesti. Omalla vastuullisella toiminnalla suojataan myös muita käyttäjiä vahingolliselta toiminnalta tai sisällöiltä. Esimerkiksi ikärajoitusten tuntemusta ja ymmärtämistä odotetaan lastaan kasvattavilta vanhemmilta. (Eläkeliitto 2020.)

4 OPINNÄYTETYÖNTAUSTA, TILAAJA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Sosionomin koulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun opinto-oppaassa kerrotaan, että valmistuttuaan sosionomiksi opiskelija osaa olla läsnä asiakkaidensa arjessa sekä ohjata, tukea sekä auttaa lasta, nuorta taikka aikuista erilaisissa elämäntilanteissa. Kaikki asiakkaan sekä tämän läheisten kanssa tehtävä työ perustuu tasavertaiseen vuorovaikutussuhteeseen. (Xamk Opetussuunnitelma -sosionomikoulutus s.a.)

Tämän opinnäytetyön toteuttajat ovat opiskelleet Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun tarjoaman 15 opintopisteen sosiaalialan mediaosaamisen moduulin. Moduuliin sisältyi 3 kurssia, jotka olivat mediakasvatuksen perusteet, sosiaalialan mediatuotanto sekä mediakasvatuksen syventävä kokonaisuus. Mediakasvatuksen syventävän kokonaisuuden yhtenä tehtävänä oli toteuttaa kirjallinen tutkielma valitsemastamme aiheesta. Annetuista aiheista valitsimme aikuisten mediakasvatuksen ja digitaalisen syrjäytymisen. Tutkielmaan kuului pienimuotoinen kysely ja kyselyn tulosten tarkastelu sekä aiheeseen liittyvän tiedon etsiminen. Tämän työn kautta kiinnostuksemme aiheeseen kasvoi ja

päätimme keväällä 2021, että opinnäytetyömme aihe liittyisi aikuisten media-
kasvatukseen. Aikaisempi työ antoi meille myös alustavaa tietoa siitä mistä ai-
healueeseen liittyvää tietoa kannattaa hakea ja millä hakusanoilla.

Opinnäytetyö on aihepiiriltään ajankohtainen, koska media on vahvasti esillä
niin arki- kuin työelämässä. Sosiaalialan palvelut ovat jatkuvasti laajentaneet
toimintaansa verkkoon ja varsinkin koronapandemia on osoittanut tarpeen
myös kehittää virtuaalisia palveluita. Sosiaalialalla työskenteleviltä tullaankin
edellyttämään hyviä valmiuksia hallita mediaa sekä kykyä ohjata ja kohdata
asiakkaita myös median kautta tai sen äärellä. Lisäksi ammattilaiselta edelly-
tetään taitoa osata erotella tietoa erilaisista lähteistä sekä osata kartoittaa
ovatko ne peräisin luotettavasta tietolähteestä ja tuoda tietoa esille. Tämä hel-
pottaa asiakkaan ohjaamista oikeiden palveluiden taikka tarvittavan tiedon ää-
relle. Opinnäytetyö vahvistaisikin tätä tietotaitoa sekä tukisi jo käytyjä media-
kasvatuksen opintoja.

Mediakasvatuksella ja ohjaustyöllä kyetään parantamaan yhteisöllisyyttä sekä
asiakkaan oikeuksien toteutumista. Se kohentaa asiakkaan omaa toimintaky-
kyä toimia median äärellä ja hänen omien taitonsa karttuessa pystyy hän osal-
listumaan paremmin mediakeskeiseen yhteiskuntaan. Tällä on syrjäytymistä
ennaltaehkäisevä vaikutus ja taitojen hallitseminen johtaa asiakkaan voimaant-
umiseen.

4.1 Opinnäytetyön tilaaja

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
(Xamk) ja Kotkan kampuksen sosiaalialan koulutusohjelma. Kaakkois-Suo-
men ammattikorkeakoulu käynnisti toimintansa vuonna 2017, jolloin Kymen-
laakson ja Mikkelin ammattikorkeakoulut yhdistyivät yhteiseksi organisaa-
tioksi. Kampustoimintaa on tällä hetkellä Kotkassa, Kouvolassa, Mikkelissä
sekä Savonlinnassa. Opiskelijoita kampuksilla on yhteensä 9 988 ja henkilös-
töä 864. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu tuottaa AMK- ja YAMK-tutkin-
toon johtavia koulutuksia, avoimen ammattikorkeakoulun kursseja sekä am-

matillista täydennyskoulutusta. Lisäksi ammattikorkeakoulu osallistuu aktiivisesti kansalliseen ja kansainväliseen koulutusyhteistyöhön sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. (Xamkin avainluvut s.a.)

Sosiaalialan työtehtäviin kuuluu asiakkaiden hyvinvoinnin kohentaminen ja osallisuuden mahdollisuuksien lisääminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Koska nykyaikana edellytetään kansalaiselta erilaisten mediataitojen osaamista, on siihen vastattava myös ammatillisen koulutuksen tasollakin. Kaakois-Suomen ammattikorkeakoulu järjestääkin opiskelijoilleen mediakasvatuksen opetusta, jotta opiskelijat saavat paremmat valmiudet toimia tulevien asiakkaidensa parissa. Opintokokonaisuutta on toteutettu Kotkan kampuksella vuodesta 2017 lähtien. (Sosiaalialan mediaosaaminen 2020.)

Opinnäytetyö tilattiin, sillä se voi mahdollisesti tuoda mediakasvatuksen opetukseen uutta ajantasaista tietoa aikuisten mediakasvatukseen liittyen. Uuden tiedon avulla voidaan mahdollisesti saada uutta näkökulmaa mediakasvatuksen kurssien suunnitteluun sekä sisältöihin. Lisäksi opinnäytetyö voi rohkaista tulevia opiskelijoita ottamaan askeleen mediakasvatukseen liittyvien opinnäytetöiden tekemiseen, vieden eteenpäin alueellista osaamistaitoa.

4.2 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä kirjallisuuskatsaus, jossa kartoitetaan millaista aikuisten mediakasvatusta käsittelevää tutkimuskirjallisuutta Suomessa on julkaistu. Tarkastelemme samalla, kuinka paljon aikuisille suunnattua mediakasvatusta on tuotu kirjallisuuslähteissä esille verrattuna lapsille, nuorille tai vanhuksille suunnattuun mediakasvatukseen ja millä tavoin sitä toteutetaan.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on löytää vastaukset seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Minkälaista mediakasvatusta on tarjolla aikuisille?
2. Miten aikuisten mediakasvatus esiintyy tutkimuksessa/kirjallisuudessa?

5 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS

Opinnäytetyö toteutetaan kuvailevana kirjallisuuskatsauksena, jota käydään läpi luvussa 5.1, ja analyysiin käytetään aineistolähtöistä analyysimenetelmää, jota käydään läpi luvussa 5.3. Menetelmä valittiin, koska se soveltuu työmme tutkimuksemme toteutukseen hyvin sekä tuottaa uutta tietoa ymmärryksen ja päätelmien tueksi.

5.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Valitsimme opinnäytetyön tekotavaksi kuvailevan kirjallisuuskatsauksen. Salmisen (2011, 3–5) mukaan kirjallisuuskatsaus kartoittaa millaista teoretietoa löytyy valitusta aiheesta samalla, kun tietoa käydään analysoiden ja arvioiden lävitse. Löydetyllä tiedolla pyritään vastaamaan tutkijoiden asettamiin tutkimuskysymyksiin, joka auttaa rakentamaan kokonaiskuvaa aiheesta. Kirjallisuuskatsaus tulee toteuttaa systemaattisesti ja tarkasti raportoiden, jotta työ olisi toistettavissa.

Salmisen (2011, 6) mukaan kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa säännöt eivät ole niin rajattuja kuin monessa muussa kirjallisuuskatsaustyyppissä. Tämä antaa mahdollisuuden hyödyntää laajempaa aineistoa eikä aineiston valintaa rajaa niin monet metodit. Tämä mahdollistaa kuitenkin tutkimuskohteen kuvauksen laajasti. Myös tutkimuskysymykset voivat olla muodoltaan löyhempiä kuin muissa katsaustyypeissä.

Nämä ominaisuudet ovat tärkeitä opinnäytetyön kannalta. Aiheesta olemassa oleva tieto on rajallista ja liian suuret metodiset rajaukset tiedonhaussa sekä käytössä tekisivät riittävän materiaalin hankinnasta haastavampaa, aiheesta löytyvän tiedon vähyyden ja hajanaisuuden takia.

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus etenee neljän vaiheen kautta. Aluksi aihetta suunnitellaan sekä muodostetaan tutkimuskysymykset (luvussa 4). Tutkimuskysymyksiä muodostaminen ohjaa työtä sekä helpottaa aineiston sopivuuden arvioimista ja sen valintaa. Aineiston valinnan myötä aloitetaan kokoamaan

kuvailua sisällöstä sekä yhdistelemään ja vertailemaan sitä. Viimeisenä vaiheena tarkastellaan saatuja tuloksia ja suhteutetaan niitä laajempaan kokonaisuuteen. Prosessi ei ole kuitenkaan suoraviivainen, vaan vaiheita voidaan toteuttaa myös samanaikaisesti tai esimerkiksi tutkimuskysymykset voivat muuttua työn edistyessä. (Kangasniemi ym. 2013, 294.)

Salmisen (2011, 3) mukaan Kirjallisuuskatsauksen tekoa tukevat monet perustelut sen hyödyistä ja tavoitteista:

1. valmiina olevan teorian kehittäminen ja uuden luominen
2. teorian arviointi
3. tutkittavan asian kokonaisuuden kuvaaminen
4. ongelmien tunnistaminen ja
5. tietyn teorian kehityksen kuvaaminen.

Työssämme nämä tavoitteet ovat juuri tärkeitä, sillä näistä moni on linjassa sen kanssa mitä haluamme tutkia. Työssämme kuvaamme tutkittavaa asiaa kokonaisuutena sekä arvioimme olevassa olevaa teoriaa aiheesta. Myöskin ongelmien tunnistaminen teoriassa on tärkeä osa tutkimusta.

5.2 Tiedonhaku

Tämän kirjallisuuskatsauksen aineiston keruu perustuu eri tietokannoissa tehtävään asiansanapohjaiseen tiedonhakuun. Tarkoituksena on löytää tietoa aikuisten mediakasvatuksesta pohjautuen tiedekirjallisuuteen sekä tutkimusartikkeleihin sekä huomioida sitä mitä aikuisille suunnattu mediakasvatus on.

Ennen aineiston koontia ideoimme yhdessä erilaisia hakusanoja tutkimuskysymyksiemme sekä aikaisemmin tekemämme tutkielman pohjalta. Pilkoimme myös tutkimuskysymyksemme pienempiin osiin, jotta saisimme näkyville alustavia hakusanoja.

Tarkastelun kohderyhmänä ovat aikuiset tuli määritellä tarkemmin aineiston keräämistä varten. Aikaisemman tietomme perusteella tietokirjallisuudessa ei määriteltä tarkkaan ikäjakaumia eri ryhmien kesken vaan yleensä käytetään

ryhmittelyä kuten lapset, nuoret, aikuiset, työikäiset sekä ikääntyneet tai näiden yhdistelmiä. Keskitymme aikuisten mediakasvatukseen liittyviin teoksiin, mutta mahdollisuuksien mukaan pyrimme kuitenkin käyttämään suuntaa antavana ikähaarukkana 30–60-vuotiaisiin liittyvää tietoa mediakasvatuksesta.

Tiedonhaun prosessin tulee kulkea seuraavien vaiheiden lävitse. Ensimmäisessä vaiheessa suunnitellaan tiedonhakuun liittyvät asiat kuten keskeisiä käsitteitä, hakusanoja ja tutkimuskysymyksiä. Toisessa vaiheessa toteutetaan itse tiedonhakua, jolloin tutustutaan erilaisiin lähteisiin, tietokantoihin sekä tarkastellaan kriittisesti lähteitä. Kolmannessa vaiheessa arvioidaan tarjolla olevaa aineistoa sekä muokataan tarvittaessa tiedonhakua, tarkennetaan tutkimuksen näkökulmia tai kysymyksiä. Neljännessä vaiheessa arvioidaan uudelleen löytynyt tieto ja viimeisessä vaiheessa löydettyä tietoa sovelletaan työhön ja tehdään muistiinpanot.

Tarkastelimme myös kriteerejä, joilla aineistoa valikoitaisiin mukaan opinnäytetyöhön. Lähteiden on noudatettava akateemisen lähteen määritelmää, jota edellytetään opinnäytetöiltä. Akateemiseksi lähteiksi luokitellaan teokset, joita on tarkasteltu seuraavin edellytyksin:

Teokset ovat läpikäyneet vertaisarvioinnin prosessin, eli lähde on tarkasteltu julkaisun toimittaneen tahon lisäksi myös kahden ulkopuolisen asiantuntijan toimesta. Vuoden 2014 jälkeen julkaistuissa kirjoissa ja lähteissä tämän prosessin toteutumisesta löytyikin erillinen vertaisarviotunnus. (Tiedonhankinta 2021.)

Julkaistun tiedon edellytetään olevan luotettavaa sekä tieteellistä, joten on tarkasteltava myös lähdeaineiston julkaisijaa. Julkaisijan luotettavuuden selvittämiseksi voidaan käyttää tieteellisten seurain valtuuskunnan (TSV) ylläpitämää julkaisufoorumi hakua, jonne on kerätty kaikki kotimaiset tieteelliset julkaisut. (Julkaisutoiminnan kehittäminen. 2020.)

Lähteitä tulisi tarkastella myös niiden julkaisupiirteiden kautta. Tämä tarkoittaa, että niiden ulkoasu sekä sisältö noudattelevat IMRAD-kaavaa. IMRAD-

kaava sisältää johdattelevan osuuden sekä teoria taustan (Introduction), menetelmän sekä aineiston esittelyn (Methods), Tuloksien esittelyn (Results), Tuloksien yleispätevyyden sekä jatkotutkimusaiheiden pohdiskelun (Discussion) ja vielä lähdeviittaukset sekä lähdeluettelon. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tiivistettynä, jotta löydetty tieto olisi mahdollisimman ajankohtaista ja paikkaansa pitävää tuli sen läpäistä seuraavat neljä kriteeriä:

- Aineisto on sisällöltään relevanttia eli käsittelee aikuisille kohdennettua mediakasvatusta (iältään 30–60-vuotiaat)
- Löydetty tieto on peräisin luotettavasta lähteestä, joka on sisällöltään totuudenmukainen ja luotettava.
- Lähdeaineisto rajattiin vuodesta 2010 eteenpäin, jotta löydetty tieto on suhteellisen tuoretta sekä ajankohtaista.
- Lähdeaineistoa tarkastellaan myös lähdekriittisesti, ja sen mahdollisia taustavaikuttimia huomioidaan.

Aineiston koonti aloitettiin kesäkuussa 2021 Kotkan kaupunginkirjaston verkkokirjaston Kyyti.finna.fi-palvelun tietokannasta. Tiedonhaussa hakusanoina tai sanapareina käytimme ”mediakasvatus”, ”mediakasvatus + aikuiset”, ”aikuisen mediakasvatus”. Seuraava askel oli täydentää tarkastelua lisäämällä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Kaakkuri.finna.fi- verkkokirjaston tietokantahaun yhteyteen sekä verrata löytyneitä lähteitä aikaisempiin löydöksiin.

Koska mediakasvatuksen kehittymistä ohjataan Suomessa valtiotasolla tuli hakua laajentaa myös valtioneuvoston ylläpitämään julkaisuarkisto Valtoon. Valton kautta löysimme ajantasaiset valtiotason linjaukset teoksesta *Medialukutaito Suomessa – Kansalliset mediakasvatuslinjaukset*.

Taulukkoon 1 on koottu näkyville aineistohaussa käytetyt eri tietokannat, hakusanat sekä niistä saadut tulokset.

Taulukko 1. Aineiston haku

Tietokanta	Hakusanat	Lukumäärä
Kyyti.finna.fi	Mediakasvatus	152
Piki.finna.fi		192
Kaakkuri.finna.fi		153
Theseus.fi		1288
Kyyti.finna.fi	Mediakasvatus+aikuiset	6
Piki.finna.fi		17
Kaakkuri.finna.fi		13
Theseus.fi		604
Kyyti.finna.fi	Aikuisten mediakasvatus	6
Piki.finna.fi		17
Kaakkuri.finna.fi		13
Theseus.fi		810
Kyyti.finna.fi	Mediakasvatus+ kirjasto	14
Piki.finna.fi		25
Kaakkuri.finna.fi		9
Theseus.fi		306
Theseus.fi	Mediakasvatus + aikuiset + kirjasto	142
Theseus.fi	Aikuisten mediakasvatus +kirjasto	202
Google Scholar	Aikuisten mediakasvatus	2880, joista 2320 kymmenen vuoden sisällä
Google Scholar	Aikuisten mediakasvatus Suomessa	2260
Valto	Mediakasvatus	75
Valto	Mediakasvatus +aikuiset	25

Theseus antoi 1 345 teosta ”mediakasvatus” sanahauulla, joista 1 288 oli vuoden 2010 jälkeen. ”Aikuisten mediakasvatus” antoi 849 teosta, joista 39 oli vanhempia kuin aineistoille asetettuun aikaikkunaanamme mahtuisi. Huomautamme kuitenkin, ettemme näitä teoksia voineet käyttää lähteinämme, sillä ne

eivät läpäise akateemisen lähteen määritelmää. Theseuksen antamat tulokset on lisätty vain tuomaan lisänäkökulmaa mediakasvatuksen tutkimuksen tarjontaan.

Google Scholar antoi runsaasti tuloksia liittyen hakusanoihimme (taulukossa 1), mutta haasteeksi osoittautui selvittää artikkelista niiden tarkempia tietoja, kuten lähteen alkuperää tai niiden tieteellisyyttä, koska hakutuloksia ei pysty rajaamaan vertaisarvoituihin artikkeleihin.

Tarkasteluun päätyi Maija Puskan vuonna 2018 toimittama *mediametkaa 10-mediakasvatuksen parhaat käytännöt* -kirja, jossa käsiteltiin mediakasvatusta laajemmin, tuotiin esille haasteita sekä vanhemman ja kasvattajan näkökulmaa. Lisäksi esille nousi myös kirjaston osuus aikuisille kohdennetun mediakasvatuksen ympäristönä. Lisäsimme hakusanojemme pariin sanan ”kirjasto” ja aloimme yhdistelemään sitä muihin hakusanoihin.

Tarkastelimme myös Kansallisen audiovisuaalisen instituutin sivuja ja löysimme muutamia tutkimuksia sekä materiaaleja koskien aikuisten mediakasvatusta. Tutkimuksia löytyi esimerkiksi aikuisten medialukutaidoista sekä kuvaikärajojen tuntemuksesta.

5.3 Aineiston analyysi

Opinnäytetyössä käytämme analyysin keinona aineistolähtöistä analyysiä alkuperäistutkimusten kokoamisessa ja yhdistämisessä. Tarkoituksena on tuoda aihetta koskevan kirjallisuuden määrä esille, jotta voidaan hahmottaa aihepiirin laajuutta. Aiheemme takia koemme parhaimmaksi valita aineistolähtöisen menetelmän, sillä ennakkotietojemme perusteella aiheesta on vähäisesti tietoa.

Lähdeaineisto ohjaa aineistolähtöisen analyysin tekoa ja luo teoreettisen kokonaisuuden tutkimusaineistosta. Aineistolähtöinen analyysi nostaa esille keskeisimmät asiat vastaten tutkimuksen tarkoitukseen. Aineistolähtöisyydestä

johtuen aikaisemmat tutkimukset eivät heijastu lopputulokseen. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 97.)

Vastataksemme tutkimuskysymyksiimme vertailemme myös kirjojen sisältöä ja tarkastelemme sitä, onko aikuisille suunnattu mediakasvatus kuinka suuressa roolissa löydettyssä aineistossa verrattuna muuhun mediakasvatukseen. Tutkielmassa tuodaan myös mahdolliset esille nousseet ongelmat ja kirjoitusvaiheessa huomioidaan opinnäytetyön toistettavuus.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä lähteiden skaala voi olla laajempi ja analysoitaviksi lähteiksi kelpaavat miltei kaikki kirjallisessa muodossa olevat dokumentit. Aineistona voi olla esimerkiksi raportti, kirje, artikkeli tai keskustelu. Tällä analyysi menetelmällä kuitenkin saadaan tutkittava aineisto vain järjestykseen eikä vielä tuoteta varsinaisia tuloksia. Tämän jälkeen järjestetystä ja tiivistetystä aineistosta tuotetaan johtopäätökset. Johtopäätöksien puutteellisuus on monesti sisällönanalyysin ongelma, johon täytyy kiinnittää huomiota. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 105.)

Tuomen ja Sarajärven (2018, 93–94) mukaan aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluu kolme vaihetta:

1. Redusointi (pelkistäminen) eli aineistosta eritellään alkuperäisilmaisut, jotka kuvaavat tutkittavan asian eri ilmiöitä tai ominaisuuksia.
2. Klusterointi (ryhmittely), jossa pelkistämisen vaiheessa aineistosta poimituista alkuperäisilmaisuista löydetään yhteneviä teemoja tai asioita, jotka voidaan luokitella alaluokkiin.
3. Abstrahointi (käsitteellistäminen) eli kaiken olennaisen tutkimustiedon perusteella muodostetaan teoreettiset yleiskäsitteet.

Pelkistämisessä (redusointi) on kyse tiedon tiivistämisestä tai sen pilkkomisesta pienempiin osiin. Aineistosta pyritään löytämään ilmaisuja, jotka kuvaavat tutkimustehtävää ja niistä pyritään kokoamaan aihetta kuvaavat pelkistetyt ilmaukset yhteiseksi ryhmäkseen. Huomioitavaa on, että yhdestä alkuperäisilmaisuista voi löytyä useampiakin ilmauksia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 91–92.)

Taulukossa 2 on esimerkkejä siitä, miten kirjallisuudessa esiintynyttä tietoa on pelkistetty niin, että tutkimukselle epäolennainen tieto on karsiutunut pois.

Taulukko 2. Esimerkki sisällönanalyysistä

alkuperäinen ilmaisu	pelkistys
<i>Systemaattisia suunnitelmia aikuisten kompetenssien edistämiseksi tai tukemiseksi on vähän, vaikka mediataidot esitellään välttämättöminä nykyajan taitoina. (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 2)</i>	Systemaattiset suunnitelmat aikuisten mediataitojen edistämiseksi puuttuvat
<i>Vaikka aikuisten ja ikääntyneiden mediankäyttöä ja mediataitoja koskevaa tutkimustietoa on lisääntyvässä määrin tarjolla, on tutkimuksen näkökulmia kritisoitu rajoittuneiksi (Rasi ym. 2016, 209).</i>	Suppeasti rajattu tutkimus jättänyt monet aikuisryhmät ulkopuolelle
<i>Aikuisten mediakasvatuksen tilanne on ollut heikommassa asemassa kuin lasten ja nuorten, koska siihen ei ole toistaiseksi ollut samanlaisia rahoituslähteitä kuin lasten ja nuorten kohdalla (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 27.)</i>	Aikuisten mediakasvatus kentällä rahoituksen saaminen haasteellisempaa kuin lasten ja nuorten kohdalla.
<i>Aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatukseen liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä on tehty suhteellisesti eniten koskien heidän mediankäyttöään sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttöä (Rasi ym. 2016, 200).</i>	Aikuisten mediakasvatukseen liittyvän tutkimuksen kohteena on ollut median- ja tekniikan käyttö.
<i>Monien haastateltavien mukaan erityisesti sovellusten ja laitteiden käytön opastukseen liittyvää koulutusta on Suomessa saatavilla tarpeeksi, vaikka tarvettakin siihen on. Käyttötaitojen</i>	Laitteiden käyttöön liittyvää koulutusta on tarpeeksi. Ihmiset kaipaavat enemmän opastusta erinäisiin turva- ja datanhallinta taitoihin.

<i>osalta turvataidot ja datan hallinta nähdään tärkeäksi sisällöksi, jota tulisi painottaa enemmän (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 18.)</i>	
<i>Eri kohderyhmiä voidaan tavoittaa paremmin tunnistamalla omien tavoitteiden mukaiset kohderyhmät ja tekemällä ne näkyväksi, tekemällä yhteistyötä sekä lisäämällä tavoitteellisuutta ja tiedottamista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 28).</i>	Yhteistyön ja tavoitteellisuuden lisääminen tavoittaa paremmin erilaisia kohderyhmiä.
<i>Tulevaisuuden mediakasvatus on paljon enemmän kuin median ymmärtämisen opettamista. Se on kasvamista yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Siksi sen on oltava kansalaistaito ja enemmänkin: pikemminkin ajattelutapa kuin oppiaine (Mediakasvatusseura ry 2015, 59.)</i>	Mediakasvatus toteutuu kansalaisten ajatusmaailmaa muuttamalla. Täysivaltainen kansalaisuus edellyttää mediataitojen ymmärrystä ja niiden oppimista.

Datan ryhmittely (klusterointi) seuraa pelkistämisprosessia. Alkuperäisilmaukset tarkastellaan lävitse ja käsitteistä etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia. Käsitteet, jotka kuvaavat samaa ilmiötä muodostavat oman ryhmänsä ja niistä muodostetaan alaluokkia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 92.) Taulukossa 3 on toteutettu aineiston ryhmittely.

Taulukko 3. Esimerkki sisällönanalyysistä

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Systemaattiset suunnitelmat aikuisien mediataitojen edistämiseksi puuttuvat	Systemaattisuuden puute
Suppeasti rajattu tutkimus jättänyt monet aikuisryhmät ulkopuolelle	Rajoittuneet näkökulmat

Aikuisten mediakasvatus kentällä rahoituksen saaminen haasteellisempaa kuin lasten ja nuorten kohdalla.	Rahoituksen puute
Aikuisten mediakasvatukseen liittyvän tutkimuksen kohteena on ollut median- ja tekniikan käyttö.	Median ja tekniikan käyttötaidot
Laitteiden käyttöön liittyvää koulutusta on tarpeeksi. Ihmiset kaipaavat enemmän opastusta erinäisiin turva- ja datanhallinta taitoihin.	Tarvetta turva- ja datanhallinta taitojen opastukselle.
Yhteistyön ja tavoitteellisuuden lisääminen tavoittaa paremmin erilaisia kohderyhmiä.	Yhteistyön ja tavoitteellisuuden merkitys.
Mediakasvatus toteutuu kansalaisten ajatusmaailmaa muuttamalla. Täysivaltainen kansalaisuus edellyttää mediataitojen ymmärrystä ja niiden oppimista.	Kansalaistaitojen vahvistaminen

Viimeisenä vaiheena aineistolle suoritetaan käsitteellistäminen (abstrahointi), jonka tarkoituksena on erotella olennainen tieto ja valikoituneen tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 93). Taulukossa 4 on toteutettu aineiston käsitteellistäminen.

Taulukko 4. Esimerkki sisällönanalyysistä

Alaluokka	Pääloukka
Systemaattisuuden puute Rajoittuneet näkökulmat Rahoituksen puute	Taustatekijät
Median ja tekniikan käyttötaitojen opastus riittävää.	Aikuisten mediakasvatuksen osaluokat ja puutteet

Tarvetta turva- ja datanhallinta taitojen opastukselle.	
Yhteistyön ja tavoitteellisuuden merkitys. Kansalaistaitojen vahvistaminen	Mediakasvatuksen toteutuminen

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla saadaan vastaukset tutkimuskysymyksiin yhdistelemällä käsitteitä. Sisällönanalyysissä tulkinta ja päättely ovat tärkeässä roolissa, jotta pystytään etenemään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 94.)

6 TULOKSET

Tuloksissa otetaan huomioon opinnäytetyön tutkimuskysymykset, joita olivat:

1. Minkälaista mediakasvatusta on tarjolla aikuisille?
2. Miten aikuisten mediakasvatus esiintyy tutkimuksessa/kirjallisuudessa?

6.1 Aikuisille tarjolla oleva mediakasvatus

Aikuiset eivät muodosta samanlaista kohdeyleisöä kuin lapset ja nuoret, koska heiltä puuttuu koko ikäryhmän tavoitettava organisaatiotaho, jossa mediakasvatusta voisi toteuttaa. Tästä johtuen aikuisten tavoittaminen ja tiedon jakaminen heille onkin yksi tärkeä osa mediakasvatuksen linjauksia. (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 23.)

Aikuisten mediakasvatusta ei tuoda riittävästi esille ja silloin kun tuodaan, keskitytään pitkälti taitojen puutteisiin samalla sivuuttaen olemassa olevia kykyjä.

Hyviä medialukutaitojen käytänteitä pitäisi tuoda systemaattisesti esille sekä jakaa tietoa laajemmin. Se voisi vaikuttaa positiivisesti aikuisten medialukutaidon opetteluun mahdollisuuksiin sekä taitojen kehittämiseen. Avoin tiedonkulku voisi kannustaa aikuisia kehittämään omia mediataitojaan, joko itsenäisesti, ryhmissä taikka palveluntarjoajien parissa. (Lahtinen 2018, 48.)

Aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatukseen liittyvä tutkimus- ja käytännön työ on määrällisesti huomattavasti vähäisempää kuin lasten ja nuorten vastaava. Useat tutkijat ovat tuoneet esiin aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatuksen tarpeellisuuden jo 2000-luvun alusta alkaen, mutta muutos asenteissa tuntuu laahaavan kuitenkin perässä. Tämä näkyi tiedonhakua tehtäessä, sillä hakusanoista huolimatta hakupalveluiden tulokset painottuivat vahvasti kirjallisuuslähteiden pariin, jossa keskityttiin lapsille ja nuorille kohdistettuun mediakasvatukseen. Kirjoissa myös esiintyi vahvasti mediakasvattajan näkökulmasta kirjoitetut aiheet.

Pekkala (2016, 211–212) esitti aikaisemman tutkimustiedon pohjalta, että aikuisellekin toimivia mediakasvatuksen keinoja olisi otettava osaksi mediakasvatuksen keskiötä. Se sisältäisi yksilöllisten tarpeiden ja intressien huomioinnin sekä yhteisössä toimimista, yhteistoimintaa, ongelmanratkaisukykyä ja leikinomaisuutta.

Ollakseen osa ympäröivää yhteiskuntaa tarvitsee kansalainen myös median ymmärtämisen opetusta. Kansalaisten ajattelutavan muutoksen tapahduttua saadaan aikaiseksi yhteiskunnassa aktiivisesti toimivia ja asioista kiinnostuneita kansalaisia, joilla on kyky tarkastella asioita myös kriittisesti. (Mediakasvatusseura ry 2015, 59.) Koulutuksen merkityksestä aikuisille toteutetussa mediakasvatuksessa kerrottuna lisää alaluvussa 6.1.2.

Ihmisten erilaiset tavat oppia on huomioitu hyvin, sillä digitukea on mahdollisuus saada eri muotoisena sekä eripaikoissa kuten esimerkiksi kotona. Lisäksi mediataitoja harjoittelevalle kansalaiselle digiopastusta tarjoavat mm. kotikunnan asiointipisteet ja viranomaispalvelut, kirjastot, työväenopistot, yritykset, pankit sekä vapaaehtoistoimintaan perustuvat kansalaisjärjestöt. Tietoa on alettu myös kokoamaan yhteen verkkosivustoille, kuten Suomi.fi sekä SeniorSurf.fi. (Valtiovarainministeriö 2019, 29–30.)

Digituki tarjoaa opastusta ja apua sähköisten palveluiden sekä teknisten laitteiden kuten tietokoneen, älypuhelimien tai tabletin käyttöön. Opastusta palvelun käyttäjälle voidaan tarjota lähitukena, etätukena taikka koulutusten muodossa. Lähitueksi määritellään annettu tuki asiointipisteillä, vertaistuki sekä kotiin annettava tuki. Etätukena toimivat erilaiset Chat, puhelin- sekä videotuen keinot. Viimeisenä vaihtoehtona toimivat koulutukset, joihin sisältyy esimerkiksi verkkokoulutukset, kansalaisopistojen kurssitarjonta sekä videot. (Digituki 2021.)

Vaikka kirjasto tarjoaa mediakasvatusta runsaasti, Lahtinen (2018, 63–66) selvittää tutkimuksessaan, että aikuisille tarjolla olevien koulutusten aiheet ovat usein erilaisia käyttötaitoja koskevia, kuten laitteiden ja internetin käyttöä, joihin usein sisältyy myös tietoturvaan ja tiedonhakuun liittyviä osia. Vähiten koulutuksissa käsiteltiin aiheita, kuten analyysi, tuottaminen ja kulttuurierot. Tutkimuksessa selviää myös, että suurin koulutuksiin osallistuvat ryhmät ovat eläkeläiset ja työttömät.

Niin kuin Lahtelaisen tutkimuksessa myös Kanerva ym. (2021 18.) tutkimuksessa aikuisten medialukutaidoista todetaan, että käyttötaitojen opetusta on runsaasti enemmän tarjolla kuin muiden taitojen opetusta, ja haastateltavat kaipaavatkin enemmän medialukutaitoon, turvataitoihin sekä sisällön tuottamiseen ja tulkintaan liittyviä koulutuksia, joissa on tällä hetkellä puutteita.

Fokuksen kohdistuminen käyttötaitoihin rajaa aikuisten mediakasvatuksen kenttää rankasti, sillä se sivuuttaa muita mediataitoja, jotka olisivat myös hyödyllisiä osata. Sivuun jäävät sellaiset mediataidot kuten luovat, kriittiset ja vuorovaikutukselliset taidot.

6.1.1 Kirjasto

Yksi isoista toimijoista mediakasvatuksen parissa on kirjasto. Kirjastojen palveluntarjonnan laajentuminen ja monipuoliset aineistovalikoimat, mahdollistavat kansalaisten pääsyn tiedon ja kulttuurin lähelle, jolloin heidän sivistykselliset perusoikeutensa ovat turvatut. Oppimistapojen ja opetusmenetelmien

muutokset, tietotekniikan kehitys sekä jatkuvasti muuttuvat kuntalaisten arkielämän taidot ja tarpeet haastavat kuitenkin kirjastot myös vastaamaan niihin. (Puska 2018, 74.)

Kirjastoissa tehtävä pitkäjänteinen mediakasvatustyö on saanut vuodesta 2006 lähtien omia koulutettuja asiantuntijoitaan, jotka edistävät mediakasvatustyötä omalla toiminnallaan esimerkiksi osallistuen päiväkotien vanhempainiltoihin tai järjestämällä erilaisia tapahtumia ja koulutustilaisuuksia. (Puska 2018, 74). Kirjaston mediakasvatus on matalalla kynnyksellä saavutettavissa, ilman suurempia jo olemassa olevia mediataitoja, ja sitä on tarjolla esimerkiksi pienemmille kohderyhmille kuten juuri aikuisille, työttömille ja maahanmuuttajille.

Hokkasen (2015, 17) mukaan kirjaston yhteydessä puhutaan myös kirjastopedagogiikasta. Kirjastopedagogiikalla pyritään aktivoimaan eri-ikäisiä kansalaisia käyttämään kirjastoa ja sen tarjontaa monipuolisesti sekä viemään itseään kohti elinikäisen oppimisen tavoitteita. Kirjasto tarjoaa tilat rauhoittumiselle, kohtaamisille sekä ajanvietolle, pyrkien samalla tarjoamaan yksilön tarpeisiin soveltuvia toimintoja sekä mahdollisuuksia. Kirjasto toimii kuntalaisten avoimena oppimiskeskuksena, jossa kaikenikäiset etsivät yhä enemmän ei-muodollisia tapoja oppia erilaisia kansalais- ja tietoyhteiskuntataitoja (Pekkala 2016, 83).

Kansalaisten media- sekä informaatiotaidot kehittyvät mitä paremmin he saavat tasavertaista opastusta erilaisten verkkopalveluiden käyttöön. Ajatuksena on saada mahdollisimman hyvät valmiudet ja tiedot toimia itsenäisesti sekä luovasti mediapalveluiden äärellä. Tällä sivistyksellisellä mediakasvatuksella tavoitellaan kansalaisen voimaantumista sekä tuomista osaksi vallitsevaa mediayhteiskuntaa. Kirjaston huolehtiessa palveluiden hyvästä saatavuudesta, tietouden lisäämisestä, onnistumisen kokemusten luomisesta sekä mahdollistamalla yksilön ja yhteisön osallistumismahdollisuuksia päästään odotettuihin tavoitteisiin. (Pekkala 2016, 89–90.)

Kasvatuksen ammattilaisille kirjasto tarjoaa yhteistyömahdollisuuksia runsaasti. Kirjasto tarjoaa muun muassa kirja-, lehti-, musiikki-, sekä elokuva kokoelmia lainattavaksi sekä mahdollistaa myös erilaisten medialaitteiden käytön, kuten pelikonsolit, 3d-printterit, tabletteja, diaprojektorin tai vaikka koodauksen opetukseen tarkoitettuja robotteja. Lisäksi koulutettu pedagoginen informaattikko voi käyttää lapsiryhmää opastetulla kierroksella, suositella aineistoja, järjestää tiedonhaun ja median käyttöön liittyviä työpajoja koululuokille. (Puska 2018, 56.)

Kotouttamistoimien alussa tulisi myös huomioida digitaalisten tietojen sekä taitojen kehittäminen. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnettäisiin maahanmuuttajajärjestöjen tietotaitoa, jotta maahanmuuttaja saisi digiopastusta omalla äidinkielellään. (Valtiovarainministeriö 2019, 32.) Kirjasto tarjoaakin maahanmuuttajille yhteiskuntaan asettumisen kannalta tärkeitä resursseja sekä mahdollisuuden päästä eroon eristäytyneisyydestä. Kykyjensä mukaan maahanmuuttajat osallistuvat kirjastojen ohjelmatarjontoihin, tapahtumiin sekä ovat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja henkilökunnan kanssa. (Hokkanen 2015, 125.)

Osallistuminen mediayhteiskuntaan edellyttää mediataitojen opettelua. Jotta kotouttamisprosessissa olevat maahanmuuttajat sekä pakolaiset pystyvät integroitumaan yhteiskuntaan tarvitaan tueksi monikulttuurista mediakasvatusta, jonka tarkoituksena on tukea aktiivista kansalaisuutta sekä luoda osallisuuden tunnetta yhteiskuntaan. (Mediakasvatusseura ry s.a.)

Yleisimpiä päämääriä kirjaston toiminnalle on myös kulttuurien välisen vuoropuhelun mahdollistaminen sekä taustoiltaan erilaisten ihmisten kokoaminen yhteen. Näin noudatellaan kansainvälisen kirjastoliiton IFLA:n ja UNESCO:n manifestia monikulttuurisesta kirjastosta. Jotta maahanmuuttajat saadaan integroitua osaksi paikallista kulttuuria ja yhteiskuntaa heille tarjotaan keskusteluryhmiä sekä kielikahviloita viikoittain. (Hokkanen 2015, 121–125.)

6.1.2 Koulutus

Jotta suhde mediakulttuuriin kehittyisi suotuisasti, tulisi kasvatuksen lisäksi myös koulutuksen rooli huomioida. Koulutuksen kautta kansalaiset oppisivat liikkumaan digitaalisessa kulttuurissa tietoa valikoiden, muita kunnioittaen sekä halliten sen käyttöä. Näin saavutetaan aktiivinen ja positiivinen osallisuus yhteiskunnassa toimimiseksi. (Sintonen 2012, 16.) Opetussuunnitelmien muutokset ovat tuoneet medialukutaidon osaksi aikuistenkin perusopetusta. Toteutus tapahtuu osana viestintä- ja vuorovaikutusosaamisen kokonaisuuksia, jotka ovat kaikille opiskelijoille yhteinen tutkinnonosa alasta riippumatta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 34.)

Mediakasvatusta toteutetaan kaikille vauvasta vaariin ja siihen voi törmätä lähes kaikilla ammattialoilla. Aikuisille se ilmenee osana ammatillisia opintoja. Esimerkiksi ammattikorkeakoulujen, ammatillisen tai yleissivistävää aikuiskoulutusta tarjoavien tahojen, iltalukion tai aikuiskoulutuskeskusten tai kansalaisopistojen tarjoamissa viestinnän ja median opetustoteutuksissa. (Suoranta 2012, 196.)

Mediakasvatuksen tietopohja laajenee merkittävästi, mitä enemmän erilaiset tutkimusorganisaatiot, korkeakoulut ja yliopistot tekevät ajan tasalla olevaa tieteellistä tutkimusta. Suomessa tilanne on koulutuksen näkökannalta hyvä, sillä mediakasvatus kuuluu osaksi yliopistojen kurssi kokonaisuuksia ja sitä voi opiskella pää- tai sivuaineena yliopistotasolla. Lisäksi myös korkeakoulut ovat tuoneet yksittäisiä kursseja ja kurssikokonaisuuksia opetussuunnitelmiinsa. Korkeakoulut järjestävät asiasta kiinnostuneille myös erilaisia tapahtumia kuten näyttelyitä ja seminaareja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 40.)

Tällä hetkellä mediakasvatus on sidottu osaksi varhaiskasvatusta, perusopetusta sekä toisen asteen opintoja. Aikuisten vaihtoehdot ovat kuitenkin rajalliset, sillä mediakasvatus toteutuu vain ammatillisen koulutuksen tai oman mielenkiinnon ja panostuksen kautta. Aikuisten mediataidot tulevat parantu-

maan ajan myötä, kun tällä hetkellä koulua käyvä sukupolvi aikuistuu. Kuitenkin on huomioitavaa, että meillä on ja tulee olemaan edelleen aikuisia, jotka eivät ole saaneet koulutusta taikka opastusta mediataitoihin.

6.2 Aikuisten mediakasvatuksen esiintyminen kirjallisuudessa

Luvussa käydään läpi, miten aikuisten mediakasvatus esiintyy kirjallisuudessa sekä katsotaan keille aikuisten mediakasvatukseen liittyvä tutkimus, kirjallisuus ja aineisto oikeastaan on kohdistettu ja kuinka paljon sitä on verrattuna muihin ikäluokkiin.

Aikuiskasvatustieteen professori sekä tietokirjailija Juha Suoranta kirjoitti jo 15 vuotta sitten seuraavasti: Mediakasvatuksen näkökanta on keskittynyt vahvasti lapsiin ja nuoriin, aikuisten mediakasvatuksen jäädessä *usein tutkimuksen, systemaattisten suunnitelmien ja käytännön toimenpiteiden osalta katveeseen*. (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 4.)

Vaikka aikuisten mediakasvatuksen tutkimustieto on lisääntynyt, ongelmana on, että teokset ovat osoittautuneet näkökannaltaan melko rajoittuneiksi. Yleinen näkökulma on kasvattajan roolista käsin. Myös vanhemmuuden rooli on yleinen kanta lähestyä aihetta ja käytetäänkin herätteenä mediakasvatusajattelulle, mutta myös se rajaa paljon ulos aikuisille kohdennetusta mediakasvatuksesta. Rajoittuneet näkökannat roolien kautta usein poikkeavat melkoisesti valtiollisista ohjaavista dokumenteista. (Pekkala 2016, 210.) Esimerkiksi *Monimuotoinen mediakasvatus* teoksesta löytyi aiheeseemme liittyvä otsikko aikuiset ja ikääntyneet. Pian kuitenkin ilmeni, että kappaleessa keskitytään kuitenkin ikäihmisten mediakasvatukseen ja aikuiset jäivät vähemmälle huomiolle. Mielenkiintoiseksi asian teki varsinkin se, että teos on toteutettu kansallisen audiovisuaalisen instituutin toimesta, jonka tarkoituksena olisi mahdollistaa mediakasvatusta ikäryhmästä riippumatta. On kuitenkin huomautettava, että teos on tehty ennen vuoden 2019 kansallisia mediakasvatuksen linjauksia, joten teoksen painopiste ei ole tuostakaan syystä ajantasainen tai huomioi riittävästi aikuisten mediakasvatusta.

Kansallinen audiovisuaalisen instituutin tekemässä *aikuisten medialukutaidon edistämisen hyvät käytännöt ja kehittämistarpeet* - loppuraportissa tuotiinkin esille, että aikuisten medialukutaito on välttämätön työelämäntaitojen ja yhteiskunnallisen osallisuuden näkökulmasta, mutta sitä kuitenkin ei vahvisteta tai viedä eteenpäin riittävän tehokkaasti. (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 4.)

Aikuisille suunnattu mediakasvatuksen tutkimuksen seuraava vaihe olisi mediabarometrilla selvittää aikuisten tietoteknisiä ja median käytön tottumuksia, jotta saataisiin arvioitua paremmin nykytilaa ja synnytettyä aiheesta keskustelua, joka taas toisi uusia ajantasaisia suuntalinjoja tulevaisuudessa. (Pekkala 2016, 212.)

Koska aineistomme ei aina kohdistu kokonaisuudessa kaikkiin aikuisiin vaan sen kohderyhmä voi olla pienempi, esimerkiksi vanhemmat. Koimme tärkeäksi luokitella lähteitä kohderyhmän mukaan niin että voimme havaita kuinka suuri osa lähteistä koskettaa esimerkiksi vain vanhemmille suunnattua mediakasvatusta. Tämän pohjalta aineiston luonne käy selvemmäksi ja sitä voidaan tulkita kohderyhmien kautta, miten aikuisten mediakasvatus esiintyy.

Lähde	Kohderyhmä
Merilampi, R. 2014. Mediakasvatuksen perusteet	Kasvattaja/Vanhempi
Kanerva ym. 2020 Selvitys kuvaohjelmien ikäraajatuntemuksesta	Vanhempi
Kanerva, A. & Oksanen-Särelä, K. 2021. Aikuisten medialukutaidon edistämisen hyvät käytännöt ja kehittämistarpeet.	Aikuinen
Rasi ym. 2016. Aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatus.	Aikuinen/ikääntynyt
Lahtinen, S. 2018.	Aikuinen

Aikuisten mediakasvatus yleisissä kirjas- toissa.	
Pääjärvi ym. 2012. Lapsiperheiden Mediakysely.	Vanhemmat
Pääjärvi, S & Palsa, L. 2015. Entäs aikuiset?	Aikuiset
Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2016. Lapset ja media, kasvattajan opas	Kasvattaja
Puska, M. 2018. Mediametkaa! osa 10	Kasvattaja, aikuiset, vanhemmat
Sintonen, S. 2012. Susitunti: kohti digitaalisia lukutaitoja	Kasvattaja
Pelikasvattajan käsikirja 1. 2013. Pelikasvattajan käsikirja 2. 2019.	Kasvattaja
Suoranta, J. ym. 2012. Aikuiskasvatuksen risteysasemalla: Johda- tus aikuiskasvatukseen	Kasvattaja
Mediataitojen oppimispolku 2011. Opetus- ja kulttuuriministeriö	Kasvattaja
Medialukutaito Suomessa – Kansalliset me- diakasvatuslinjaukset. 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriö	Mediakasvatuksen ammattilaiset

Taulukko 5. Aineiston kohderyhmät

Taulukon 5 lähteissä on huomioitu vain osat, jotka koskettavat aiheitamme. Lähteet monesti sisältävät myös muihin ryhmiin keskittyvää tietoa, mutta työmme aiheen takia kirjaamme ylös kenen kannalta aikuisten mediakasvatus lähteessä esiintyy. Tämä on mielestämme tärkeä luokittelu, jotta saadaan selville, kenelle mediakasvatusta oikeastaan on.

Taulukossa 5 on myös mainittu ikääntyneet, jotka eivät kuulu tutkimuksemme ikähaarukkaan, mutta maininta on tärkeä koska lähteessä aikuiset ja ikääntyneet olivat yhdistetty. Samanlaista yhdistämistä aikuisten kohdalla näkyi myös tutkimus aineiston haussa niin että hakemalla aikuisten mediakasvatuksesta tietoa sai tuloksiksi ikääntyneille ja eläkeläisille tarkoitettua tutkimusta ja koulutusta.

Taulukosta 5 voi myös nähdä, että monet mediakasvatukseen liittyvät tutkimukset ja kirjallisuus kohdistuvat vanhempiin ja kasvattajiin, mikä on ymmärrettävää, sillä vanhemmilta, vaaditaan myös jatkuvasti enemmän tietotaitoa median parissa liikkumiseksi sekä ymmärrystä lapsen mediamaailmasta, jotta sen voi suhteuttaa oman lapsensa kasvatukseen. Verho (2009, 23) toteaaakin myös aikuisten tarvitsevan mediakasvatusta. Aikuisella tulisi olla perusmediataidon kyvyt ja esimerkiksi valmiudet ymmärtää tekijänoikeuksien merkitys, sekä kykyä tulkita pelien ikärajoja. Omalla esimerkillään vanhempi useimmiten toimii myös mallina omalle lapselleen, kuinka toimia mediamaailmassa.

Kanervan ym. (2021, 22.) tutkimuksessa todetaankin, että aikuiset nähdään monesti yhtenä ryhmänä, vaikka aikuisuus on laaja skaala eri tilanteita ja elämänvaiheita. Tällöin samat toimenpiteet mediakasvatuksessa eivät voi toimia kaikille, ja tutkimuksen mukaan tämä on iso ongelma aikuisten mediakasvatukselle Suomessa.

Aikuisten mediakasvatuksen painottuminen vanhempiin ja kasvattajiin, tuo ilmi sen, että aikuisille ei usein ole tarjolla mediakasvatusta vain itsensä takia vaan siinä monesti pitää olla ulkopuolinen syy hankkia tietoa asiasta, tässä tilanteessa se syy on lapset.

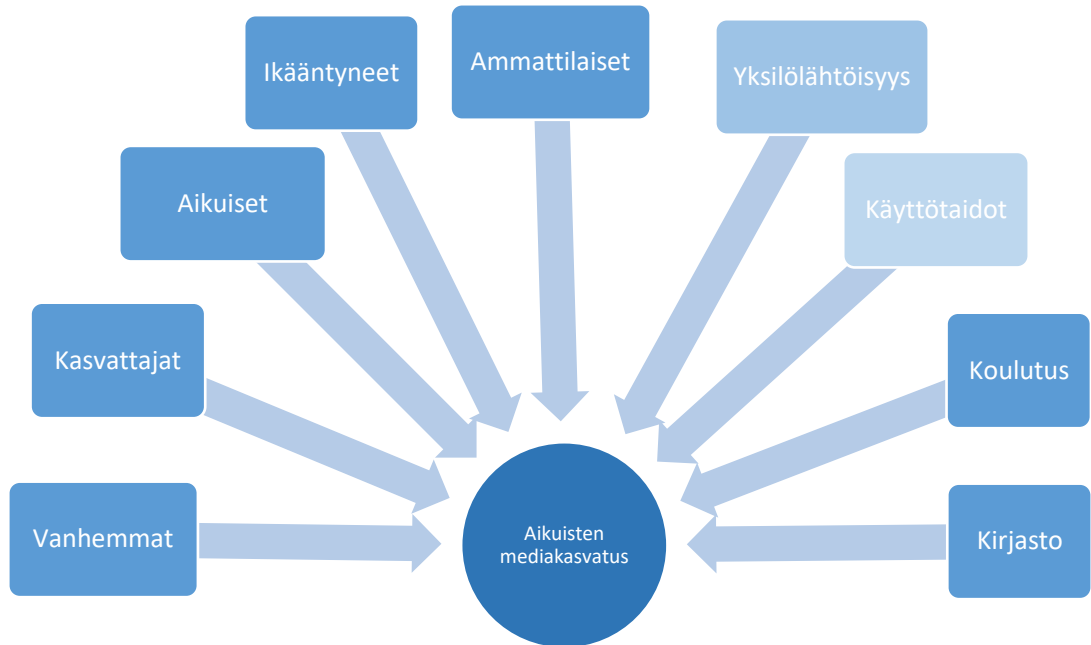
Aikuisten mediakasvatuksesta kirjoitetaan yllättävän vähän myös valtiotason teoksissa. Painotuksen kasvattajiin, lapsiin, nuoriin sekä syrjäytymisuhan alla oleviin kuitenkin ymmärtää, sillä näistä nuoristakin tulee vielä jossain vaiheessa aikuisia. Valtiokin tekeekin jollain tasolla ennakoivaa työtä tulevai-

suutta ajatellen saadakseen tulevaisuuden aikuiset olemaan aktiivisia media-taitoisia kansalaisia sekä rakennettua perustan kohti laajemmin huomioivaa ja osallistavaa digitaaliyhteiskuntaa.

Viimeisin mediakasvatuksen aihepiiriä koskettanut selvitys on julkaistu vuonna 2021 kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen toimesta. *Aikuisten medialukutaidon edistämisen hyvät käytännöt sekä kehittämistarpeet*-selvitys kohdistaa katsonta näkökantaansa myös työikäisiin sekä eläkeläisiin. Selvitys pyritään tuomaan esille aikuisten kriittisen medialukutaidon osaamistaitoa sekä kuinka sitä tulisi opettaa. Selvitys tuo todennäköisesti uutta valoa sekä mahdollisesti käytäntöjä aikuisten mediakasvatukseen liittyen.

6.3 Yhteenveto

Aiheesta on niin vähäinen määrä tietoa, jolloin aihetta koskettavien kirjojen ja tutkimusten löytäminen tuntui miltei mahdottomalta. Kirjat ja tutkimukset, jotka koskivat aihetta, olivat myös usein vanhentunutta tietoa johtuen mediakasvatuksen nopeasti muuttuvasta ympäristöstä tai tieto keskittyi ikäryhmältään väärään ryhmään, kuten esimerkiksi lapsiin, nuoriin tai vanhuksiin. Aikuiset tulivat esiin monissa tutkimuksissa ja materiaaleissa melkein pä sivuhuomautuksena, kun muuten aiheesta keskityttiin muihin ikäryhmiin. Kuvassa 4 on tuotu esille, miten aikuisten mediakasvatus esiintyy kirjallisuudessa. Se rakentuu erilaisten roolien, asioiden sekä aiheiden yhteydessä.

Kuva 4. Aikuisten mediakasvatuksen piirteiden yhteenveto.

Aikuisten mediakasvatus on hyvin yksilöllähtöistä. Aikuisten pitää itse osata etsiä tietoa tai sopivia koulutuksia, mikä voi olla hankalaa riippuen henkilön valmiiksi omaamista taidoista etsiä tietoa. Yhtenä vaikuttavana tekijänä on myös, että millainen mediakasvatuksen tarjonta asuinkunnasta löytyy.

Tärkeänä tuloksena myös mediakasvatuksen painottuminen tiettyihin taitoihin kuten käyttötaitoihin, jättäen syrjään taitoja kuten kriittisen lukutaidon, joka on hyvin tärkeä taito nykyajan maailmassa. Kriittisen lukutaidon kehittämistä varten on kuitenkin toteutettu erilaisia nettisivustoja ja tietopaketteja, jotka käyttäjän on itse ensin paikallistettava.

Tulevaisuuden aikuisilla mediataidot tulevat olemaan paremmat, sillä heidän mediataitojaan vahvistetaan jo esikoulusta lähtien ja prosessi jatkuu läpi koko koulupolun aikuisuuteen asti. Mediakasvatuksen sitouttaminen opetuksen yhteyteen on viisasta, sillä sitä kautta tavoitetaan kattavasti tulevat aikuiset ja rakennetaan vankka pohja mediataitojen kehittymiselle.

Nykyhetken aikuiset kuitenkin jäävät paitsioon, sillä heillä ei ole kaikkia yhdistävää tahoa, joka heidän mediakasvatuksensa tasoa kohentaisi. Ongelmaa on

lähestytty toteuttamalla verkkosivustoja, koulutuksia sekä sitomalla mediakasvatusta ammattiopintojen yhteyteen. Kirjasto mahdollistaa kuitenkin kaikille rajoitteista riippumatta saada ohjausta taikka tukea liittyen mediakasvatukseen sekä mahdollistaa median äärelle pääsyn.

Myöskin aikuisten mediakasvatus ilmentyi opinnäytetyössä monesti erilaisten roolien kuten vanhemman tai kasvattajan kautta, jolloin unohdetaan se mitä muuta aikuisuus voi olla ja näin näkökulmasta aikuisten mediakasvatukseen muodostuu hyvin kapea alue siitä mitä aikuisuus on. Aikuisten mediakasvatuksesta olemassa oleva tieto oli kovin vähäistä, mutta kuitenkin lisääntymässä koko ajan, joten toivottavasti jossain vaiheessa aikuistenkin mediakasvatus pääsee yhtä yleiselle tasolle kuin muiden ikäryhmien.

7 POHDINTA

Pohdinnassa käydään läpi opinnäytetyön prosessia, työn eettisyyttä sekä luotettavuutta ja työn merkitystä sekä jatkotutkimus mahdollisuuksia.

7.1 Opinnäytetyöprosessi

Alun perin ajatus opinnäytetyön tekemiselle aiheesta syntyi toukokuussa 2020 palauttaessamme mediakasvatuksen syventävät käytännöt tehtävän, mutta opinnäytetyön ideointi lähti vasta käyntiin tammikuussa 2021 ja suunnitteluvaiheeseen työmme eteni huhtikuussa. Suunnitelma seminaarin pidimme 5.5.2021, jonka jälkeen saimme luvan käynnistää opinnäytetyön tekemisen. Tutkimuslupaa kirjallisuuskatsauksen toteuttamiseen emme tarvinneet, mutta opinnäytetyön sopimukset allekirjoitettiin, jotta pystyimme käynnistämään opinnäytetyön toteutusvaiheen. Kuvaan 5 on koottu esille opinnäytetyöprosessin kulku.

Kuva 5. Opinnäytetyöprosessi 2021

Opinnäytetyön teossa haasteita tuotti kirjallisuuden löytäminen, joka oli odotet-
tuakin hankalampaa ja aikaa vievää. Olimme kuitenkin varanneet aikaa run-
saasti koko kesälle tehdä aineistohakua, jotta meille ei tulisi kiirettä koota tie-
toa yhdeksi kokonaisuudeksi.

Kotkan kaupungin kirjastolla aineistoa löytyi kohtalaisen hyvin. Tarkempi tar-
kastelu paljasti kuitenkin, että useimmat teokset olivat yli kymmenen vuotta
vanhoja ja muun muassa mediaa koskettavan hyllypaikan materiaali oli pää-
sääntöisesti kohdistettu tekstiltään journalismiin tai ammattikasvattajia varten.
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Kotkan kampuskirjastosta haettua
kirjallisuutta löytyi paikan päältä yllättäen hieman niukasti.

Menetelmänä kirjallisuuskatsaus oli aluksi haastava, sillä oli vaikea hahmottaa
millaiset aineistot sekä asiat olisivat oleellista tietoa poimia kirjallisuuskatsauk-
seen hakiessamme sekä rajatessamme tietoa. Taito kuitenkin kohentui opin-
näytetyön prosessin edetessä ja työn alkaessa ottamaan muotoaan.

Loppuvaiheilla työn valmiiksi saamisen aikataulu viivästyi opinnäytetyön vai-
heiden epäselvyyden takia.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Vilka (2021, 142) toteaa opinnäytetyön arvioinnin edellyttävän rehellisyyttä sekä tarkkaavaisuuden noudattamista, jotta hyvä tieteellisen käytännön periaate toteutuisi. Opinnäytetyötä tehdessä on tärkeää noudattaa hyvän tieteellisen käytännön ohjeistusta tutkimuksen alusta loppuun.

Tutkimus tehtiin kokonaisuudessaan vilpittömästi ja rehellisesti toisia tutkijoita kohtaan, kunnioittaen heidän tekemää työtään sekä saavutuksia, samalla noudattaen yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa.

Tutkimus on suunniteltu sekä raportoitu niin, että se noudattaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan asettamia ohjeistuksia tieteelliselle tiedolle. Opinnäytetyön aloittamiseksi on allekirjoitettu tarvittavat tutkimusluvut sekä suoritettu eettinen ennakoarvointi sekä selvitetty mahdollista esteellisyyttä.

Opinnäytetyö on kirjoitettu noudattaen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun asettamia opinnäytetyön ohjeistuksia. Lainauksien ja lähdeviittausten tekemiseen on kiinnitetty paljon huomioita, jotta ne olisivat hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tehtyjä ja kunnioittavat alkuperäisten tutkimuksien ja teoksien tekijöitä. Työ tulee käymään myös lävitse Ourginal-plagioinnin tunnistuksen, joka omalta osaltaan takaa opinnäytetyön hyvän tieteellisen käytännön toteutumisen.

Ennen työn aloitusta tiedostimme, että opinnäytetyötä tehdessä on huomioitava meidän molempien aikaisempi tietämys aiheesta. Aikaisempi työ antoi niimitään jo hieman osviittaa opinnäytteen haastavuudesta sekä vastauksien löytämisestä tutkimuskysymyksiimme. Tutkijana meitä edellytettiin huomioimaan tämä seikka, sillä se turvaa tutkimuksen luotettavuutta. Varsinkin sisällönanalyysin kanssa työskennellessä on huomioitava omat mahdolliset ennako-oletukset ja -tieto, ettei tutkimustulos vaarantuisi.

7.3 Merkitys ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyön tekemisen aikana meille selkeäksi käynyt asia, aiheeseen kohdistuvan tutkimuksen määrän vähyydestä antaa tilaa jatkotutkimuksille. Tutkimuksia olisi tärkeää tuottaa enemmän siitä, miten aikuiset haluaisivat mediakasvatusta tuotettavan ja keskeinen kohderyhmä olisi tärkeää olla muualla kuin vanhemmissa, kasvattajissa ja ikäihmisissä, joista on jo melko paljon tutkimusta. Ei kuitenkaan yhtä paljon, kuin lapsista ja nuorista.

Aiheesta on tulossa yhä tärkeämpi ja isompi osa nyky-yhteiskuntaa ja olisi tärkeää, että linjausten lisäksi asiaan kohdistuisi enemmän rahoitusta ja tutkimusta, jotta aikuisten mediakasvatus saataisiin samalle tasolle muiden ikäryhmien kanssa. Yksi työmme merkityksistä onkin, että työmme innostaisi useampia tarttumaan tutkimuksissaan mediakasvatuksen aiheeseen

LÄHTEET

Eläkeliitto. 2020. Mitä ovat mediataidot? - Ota mediataitopiirakka opetteluun tuksi! WWW-dokumentti. Päivitetty 13.1.2021. Saatavissa: <https://elake-liitto.fi/tietoa/mediataidot/materiaaleja-aikuisten-mediakasvatukseen/mita-ovat-mediataidot-ota> [viitattu 14.8.2021].

Hokkanen, L. (toim.) 2015. Sosiaalinen kirjasto. Helsinki: BJT Finland Oy.

Julkaisutoiminnan kehittäminen. 2020. Tieteellisten seurain valtuuskunta. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.6.2020. Saatavissa: <https://www.tsv.fi/fi/palvelut/julkaisutoiminnan-kehittaminen> [viitattu 20.7.2021].

Kanerva, A., Kurlin Niiniaho, A. & Pirilä, L. 2020. Selvitys kuvaohjelmien ikäraajatuntemuksesta. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2020/selvitys_kuvaohjelmien_ikarajatuntemuksesta_saavutettava.pdf [viitattu: 16.8.2021]

Kanerva, A., & Oksanen-Särelä, K. 2021. Aikuisten medialukutaidon edistämisen hyvät käytännöt ja kehittämistarpeet. Kansallinen audiovisuaalisen instituutin julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://medialukutaitosuomessa.fi/aikuistenmedialukutaito.pdf> [viitattu 20.7.2021].

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: Eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Helsinki: sairaanhoitajien koulutussäätiö. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://finna.fi/Record/doria.10024_103977 [viitattu 22.6.2021].

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2016. Lapset ja media – kasvattajan opas. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kavi.fi/wp-content/uploads/2020/12/Lapset-ja-media-esite-suomi.pdf> [viitattu 18.8.2021]

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2021. Suomalaiset pitävät mediaosaamista melko hyvänä – nuoret aikuiset varmimpina taidoistaan. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.7.2021 Saatavissa: <https://medialukutaitosuomessa.fi/suomalaiset-pitavat-mediaosaamistaan-melko-hyvana-nuoret-aikuiset-varmimpia-taidoistaan/> [viitattu 10.9.2021].

Kupiainen, R., Sintonen, S., & Suoranta, J. 2007. Suomalaisen mediakasvatuksen vuosikymmenet. Mediakasvatusseura. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.researchgate.net/publication/309608990_Suomalaisen_mediakasvatuksen_vuosikymmenet [viitattu 4.8.2021].

Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016.

Lahtinen, S. 2018. Aikuisten mediakasvatus yleisissä kirjastoissa. Tampereen yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103259/1524466872.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu: 18.8.2021]

Lönnqvist, I & Moilanen, P. 2017. Kyberin taskutieto: keskeisin kybermaailmasta jokaiselle. Jyväskylän yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/53510> [viitattu 22.8.2021].

Mediakasvatus s.a. Finto - Suomalainen asiasanasto- ja ontologia palvelu. WWW-dokumentti. Päivitetty 11.2.2020. <https://finto.fi/yso/fi/page/p2070> [viitattu 22.8.2021].

Mediakasvatusseura ry. S.a. Mediakasvatus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/> [viitattu 2021].

Mediakasvatusseura ry. 2015. Minne menet mediakasvatus. Mediakasvatusseura ry. PDF-dokumentti. Saatavissa:

<https://mediakasvatus.fi/materiaali/minne-menet-mediakasvatus/> [viitattu 27.6.2021].

Mediakasvatusseura ry. 2019. Medianuoruus – opas aikuisille. Mediakasvatusseura ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2019/03/Medianuoruus_web.pdf [viitattu 10.9.2021].

Merilampi, R. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Hyvä medialukutaito/Suuntaviivat 2013–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75278/OKM11.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 4.8.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Mediataitojen oppimispolku. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://opinkirjo.fi/materiaalit/mediataitojen-oppimispolku-perusopetuksessa/> [viitattu 18.8.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Medialukutaito Suomessa – Kansalliset mediakasvatuslinjaukset. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161951/OKM_2019_37.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 13.7.2021].

Pekkala, L., Salomaa, S., & Spišák, S. (toim.). 2016. Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf [viitattu 4.8.2021].

Pelikasvattajan käsikirja 1. 2013. Pelikasvatus.fi. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://pelikasvatus.fi/pelikasvattajankasikirja.pdf> [Viitattu: 24.8.2021]

Pelikasvattajan käsikirja 2. 2019. Pelikasvatus.fi. PDF-Dokumentti. Saatavissa: <https://pelikasvatus.fi/pelikasvattajankasikirja2.pdf> [Viitattu: 24.8.2021]

Puska, M. 2018. Mediametkaa! osa 10 – mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pääjärvi, S., Happo, H., & Pekkala, L. 2012. Lapsiperheiden mediakysely 2012. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/mediakysely.pdf> [viitattu 18.8.2021]

Pääjärvi, S & Palsa, L. 2015. Entäs aikuiset? - Katsaus medialukutaidon edistämiseen digitalisoituvassa Suomessa. Aikuiskasvatus lehden julkaisu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/94146/52824> [viitattu 22.8.2021]

Rasi, P., Vuojärvi, H, & Hyvönen, P. 2016. Aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatus. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu. PDF-Dokumentti. Saatavissa: http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf [viitattu: 20.8.2021]

Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/metelmaopetus/kvali/L4_1_2.html [viitattu 20.7.2021].

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf [viitattu 20.7.2021].

Sintonen, S. 2012. Susitunti: kohti digitaalisia lukutaitoja. Tampere: oy Finn Lectura Ab.

Sosiaalialan mediaosaaminen. 2020. Sosiaalialan mediaosaaminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.8.2020. Saatavissa: <https://sites.google.com/view/sosiaalialanmediaosaaminen/etusivu> [viitattu.18.8.2021].

Digituki. 2021. Suomi.fi-verkkopalvelu. WWW-dokumentti. Päivitetty 10.6.2021. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/oikeudet-ja-velvollisuudet/digituki-ja-hallintopalvelut/opas/digitukea-asiointiin-ja-laitteiden-kayttoon/digituki> [viitattu 1.9.2021].

Suoranta, J., Rekola, H., Salo, P. & Vanhalakka-Ruoho, M. 2012. Aikuiskasvatuksen risteysasemalla. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Tiedonhankinta. 2021. Xamk – Kirjaston oppaat. WWW-dokumentti. Päivitetty: 19.10.2021. Saatavissa: <https://libguides.xamk.fi/tiedonhankinta/porras4> [viitattu 19.7.2021].

Tilastokeskus. 2020. Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2020. PDF-dokumentti. Tilastokeskus. Saatavissa: https://www.stat.fi/til/sutivi/2020/sutivi_2020_2020-11-10_fi.pdf [viitattu 10.9.2021].

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.–3. Painos. Helsinki: Tammi

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. E-kirja. Saatavissa: <https://www.elibrary.com/book/9789520400118> [viitattu 1.9.2021].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 24.8.2021].

Valtiovarainministeriö. 2019. Digitaalinen Suomi – yhdenvertainen kaikille. PDF-dokumentti. Valtiovarainministeriön julkaisu. Helsinki. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161486/VM_2019_23_Digitaalinen_Suomi.pdf [viitattu 7.9.2021].

Vilkka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä - ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PDF-dokumentti. Ps-kustannus. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/Record/kaakkuri.227174> [viitattu 24.8.2021].

Xamk opetussuunnitelma – Sosionomikoulutus s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://opinto-opas.xamk.fi/index.php/fi/28/fi/127615> [viitattu 21.8.2021].

Xamkin avainluvut s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/xamk/xamkin-avainluvut/#/0> [viitattu 26.6.2021].

Sisällönanalyysi

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka
<i>Haastatteluissa nähtiin, että toimijoiden määrästä ja osaamisesta huolimatta nimenomaan aikuisille suunnattua mediakasvatustoimintaa on vähän. Aikuisille suunnattu toiminta on noussut viime vuosina enemmän mediakasvatuksen kentällä esille, mutta on vielä ”lapsenkengissä” verrattuna lasten ja nuorten mediakasvatukseen (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 22.)</i>	Pelkästään aikuisille suunnattua mediakasvatusta vähän vaikka osaamista sekä toimijoita on. Aikuisille kohdennettu mediakasvatus vasta aloittelemassa.	Vähäisen tiedon syitä	Taustatekijät
<i>Systemaattisia suunnitelmia aikuisten kompetenssien edistämiseksi tai tukemiseksi on vähän, vaikka mediataidot esitellään välttämättöminä nykyajan taitoina. (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 2)</i>	Systemaattiset suunnitelmat aikuisten mediataitojen edistämiseksi puuttuvat	Systemaattisuuden puute	
<i>Moninaisuus on yksi suomalaisen mediakasvatuksen vahvuuksista, mutta laajuus saattaa tuoda myös haasteita. Esimerkiksi aikuiset ja erityisryhmät on tunnistettu aiemmin varjoon jääneiksi kohderyhmiksi suomalaisessa mediakasvatuksessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 28.)</i>	Aikuiset kohderyhmänä jäänyt syrjään mediakasvatuksessa	Aikuisten sivuuttaminen mediakasvatuksen toteuttamisesta	

<p><i>Myös aikuisten mediakasvatuksen tila ja mediakasvatuksen toteuttamisen rooli opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalojen ulkopuolisessa toiminnassa, esimerkiksi media-, teknologia- tai sosiaali- ja terveysaloilla, on toistaiseksi selvittämättä. Myös viimeisin mediakasvatuksen hankekenttään kohdistuva selvitys on vuodelta 2014, joten viime vuosilta ei ole saatavilla kattavaa tietoa myöskään tehdyistä kehittämistoimista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 31.)</i></p>	<p>Aikuisten mediakasvatuksen nykytilanne selvittämättä laajemmin ja tuoretta tietoa ei ole.</p>	<p>Tuore tutkimustieto puuttuu</p>	
<p><i>Vaikka aikuisten ja ikääntyneiden mediankäyttöä ja mediataitoja koskevaa tutkimustietoa on lisääntyvässä määrin tarjolla, on tutkimuksen näkökulmia kritisoitu rajoittuneiksi (Rasi ym. 2016, 209).</i></p>	<p>Suppeasti rajattu tutkimus jättänyt monet aikuisryhmät ulkopuolelle</p>	<p>Rajoittuneet näkökulmat</p>	
<p><i>Keväällä 2015 Nuorisotutkimusseura julkaisi mediakasvatuksen tutkimuksellista kehittämistä koskevan raportin, jossa nostetaan esiin asiantuntijoiden huoli muun muassa aikuisten mediakasvatusta koskevan tutkimuksen vähyydestä (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021,4)</i></p>	<p>Aikuisten mediakasvatuksen tutkimuksien vähyyks</p>	<p>Tutkimuksen vähyyks</p>	

<p><i>Aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatukseen liittyvä tutkimus ja käytännön työ on määrällisesti vähäisempää kuin lasten ja nuorten vastaava (Rasi ym. 2016,119).</i></p>	<p>Tutkimusta ja käytäntöä vähemmän kuin lapsia ja nuoria koskevia</p>	<p>Tutkimus keskittynyt lapsiin ja nuoriin</p>	
<p><i>Pitkästä perinteestä ja monipuolisesta toiminnasta huolimatta mediakasvatuksellinen näkökulma on tarkentunut erityisesti lasten ja nuorten mediakasvatukseen, aikuisten jääden usein tutkimuksen, systemaattisten suunnitelmien ja käytännön toimenpiteiden osalta katveeseen (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 4.)</i></p>	<p>Aikuiset tutkimuksen, suunnitelmien ja toimenpiteiden kohdalla syrjässä.</p> <p>Kohdennettu lapsiin ja nuoriin.</p>	<p>Tutkimus keskittynyt lapsiin ja nuoriin</p>	
<p><i>Toisaalta joidenkin toimijoiden mukaan tässä saattaa olla haasteita, jotka liittyvät omaksutuista, ylhäältä päin ohjatuista oppimistavoista poisoppimiseen. Näkökulmaan siten liittyy oppimiseen ja kasvattamiseen liittyvien perinteisten käsitysten kyseenalaistaminen (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 31.)</i></p>	<p>Ihmisten vanha oppimis- ja opetustyyli hidastaa toimijoiden toimintaa</p>	<p>Vanhat oppimis- ja opetustavat</p>	

<p><i>Toistaiseksi aikuiskasvatus on jäänyt marginaaliin. Huomiota aikuisten varjoon jäävästä roolista tukee mm. se, että opetus- ja kulttuuriministeriön suoraan myöntämät mediakasvatuksen kehittämisavustukset on suunnattu alle 12-vuotiaiden kasvatukseen. Aikuiset ovat kyllä olleet kohderyhmänä lukuisissa kehittämishankkeissa, mutta tavoitteiden osalta välillisenä kohderyhmänä, opettelemassa paremmiksi lasten ja nuorten mediakasvattajiksi (Pääjärvi ym. 2012, 3.)</i></p>	<p>Mediakasvatuksen avustukset suunnattu alle 12-vuotiaiden kasvatukseen</p> <p>Aikuiskasvatus jäänyt syrjään</p>	<p>Avustusten puute</p>	
<p><i>Aikuisten mediakasvatuksen tilanne on ollut heikommassa asemassa kuin lasten ja nuorten, koska siihen ei ole toistaiseksi ollut samanlaisia rahoituslähteitä kuin lasten ja nuorten kohdalla (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 27.)</i></p>	<p>Aikuisten mediakasvatus kentällä rahoituksen saaminen haasteellisempaa kuin lasten ja nuorten kohdalla.</p>	<p>Rahoituksen puute</p>	

<p><i>Vaikka mediakasvatus määritelmällisesti kattaa linjauksissa koko väestön, jäävät aikuiset konkreettisten toimenpiteiden osalta lasten ja nuorten varjoon. Samaan tapaan esimerkiksi Hakkarainen ym. (2009, 47) ovat todenneet, että käytännön toiminta ja tutkimus kohdistuu mediakasvatuksessa ennen kaikkea lapsiin ja nuoriin, ikään-tyneiden jäädessä varjoon (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021,6.)</i></p>	<p>Aikuisten mediakasvatuksen käytännön toiminta, tutkimus, sekä toimenpiteet, jäävät lasten ja nuorten varjoon.</p>	<p>Puutteelliset käytännöt</p>	
<p><i>Suomessa on tehty monenlaisia koonteja lasten ja nuorten medialukutaidon edistämisen parhaista käytännöistä, mutta aikuisten osalta vastaavia emme ole kohdanneet. Tämä siitä huolimatta, että ainakin soveltaen aikuisille käyttökelpoista materiaalia ja toimintaa tuottavat julkisista toimijoista esimerkiksi kirjastot, museot, oppilaitokset, Yleisradio, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä oma työpaikkamme Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021,7.)</i></p>	<p>Aikuisten medialukutaidon edistämisestä ei ole samanlaisia koonteja kuin lasten ja nuorten, vaikka materiaalia ja toimijoita olisi.</p>	<p>Tietoa ei ole koottu riittävästi yhteen.</p>	

<p><i>Toisin kuin lapset ja nuoret, aikuiset eivät ole koko ikäryhmän tavoittavien organisaatioiden piirissä eivätkä aikuiset siten muodosta valmista kohdeyleisöä, jonka parissa mediakasvatusta voisi toteuttaa. Tästä johtuen aikuisten tavoittaminen ja tiedon jakaminen toiminnasta on haastavampaa kuin lasten ja nuorten kohdalla. Myös Mediakasvatuksen linjauksissa (2019) on todettu, kuinka kohderyhmien laajetessa aikuisiin on ratkaistava, kuinka mediakasvatustoiminta tehdään niin avoimeksi, että se tavoittaa nekin ryhmät, jotka eivät ole esimerkiksi oppivelvollisuuden piirissä (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 23.)</i></p>	<p>Aikuiset ryhmänä vaikea tavoittaa sillä aikuiset eivät muodosta valmista ryhmää, jossa mediakasvatus toteutuisi.</p>	<p>Aikuisten mediakasvatuksen toteuttamisen haasteellisuus</p>	
--	---	--	--

<p><i>Monet haastateltavista kokivat keskustelun aikuisten medialukutaidon (ja digituen) edistämisestä painottuvan helposti seniori-ikäisiin, paikoin työikäisten ja nuorten aikuisten kustannuksella. Usein ajatellaan, että nuoret ovat medialukutaitoisia, jos he hallitsevat mediakäytön teknisen puolen (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 16.)</i></p>	<p>Aikuisten media-kasvatus painottuu liiaksi ikäihmisiin unohtaen työikäiset sekä nuoret aikuiset.</p>	<p>Painotus ikäihmissä</p>	
<p><i>Ensinnäkin aikuisten ja ikääntyneiden mediankäyttöä ja mediataitoja on useimmiten tarkasteltu vanhemman, isovanhemman tai kuluttajan rooleissa. Tällainen rajaus jättää huomiotta mediayhteiskunnan kansalaisen erilaiset toimijaroolit: ikääntynyt voi yhtä lailla toimia vaikkapa vertaisohjaajana, pankkivirkailijana, mediakulttuurin talentajana ja tuottajana, leikkijänä, viihtyjänä, pelaajana, opiskelijana, opettajana tai kansalaisvaikuttajana (Rasi ym. 2016, 209.)</i></p>	<p>Aikuisen mediankäyttöä on tarkasteltu rajatusti erilaisten roolien kuten vanhemman, isovanhemman tai kuluttajan näkökannan kautta.</p>	<p>Roolit rajaavat mediakasvatuksen toteutumista</p>	

<p><i>Lisäksi liian usein aikuisten olemassa olevat mediataidot unohtuvat ja media-aiheet käsitellään julkisuudessa puutteiden kautta: poliitikkojen viestikohuina tai kansalaisten median välityksellä tekeminä rikoksina tai typeryyksinä. Vanhemmuuteen ja mediaan liittyvä uutisointi korostaa sekin vahvasti vanhempien tietämättömyyttä ja riittämättömyyttä (Pääjärvi & Palsa 2015, 7.)</i></p>	<p>Aikuisten media-kasvatus käsitellään tietämättömyyden ja puutteiden kautta</p>	<p>Tietämättömyyden ja puutteiden kautta opettaminen.</p>	
<p><i>Aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatukseen liittyviä tutkimuksia ja selvityksiä on tehty suhteellisesti eniten koskien heidän mediankäyttöään sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttöä (Rasi ym. 2016, 200).</i></p>	<p>Aikuisten mediakasvatukseen liittyvän tutkimuksen kohteena on ollut median- ja tekniikan käyttö</p>	<p>Median- ja tekniikan käytön opetus riittävää.</p>	<p>Aikuisten mediakasvatuksen osa-alueet ja puutteet</p>
<p><i>Suomalainen mediakasvatus on 2010-luvun aikana laajentunut huomattavasti: media-lukutaidon edistämisen tarve on tunnustettu yhä useammalla alalla ja erityisesti aikuisten mediakasvatukseen on saatu paljon uusia avauksia (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 30).</i></p>	<p>Aikuisten mediakasvatus laajentunut 2010-luvulla ja sen tarve tunnistettu.</p>	<p>Tarpeellisuus huomataan</p>	

<p><i>Monien haastateltavien mukaan erityisesti sovellusten ja laitteiden käytön opastukseen liittyvää koulutusta on Suomessa saatavilla tarpeeksi, vaikka tarvettakin siihen on. Käyttötaitojen osalta turvataidot ja datan hallinta nähdään tärkeäksi sisällöksi, jota tulisi painottaa enemmän (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 18.)</i></p>	<p>Laitteiden käyttöön liittyvää koulutusta on tarpeeksi. Ihmiset kaipaavat enemmän opastusta erinäisiin turva- ja datanhallinta taitoihin.</p>	<p>Tarve turva- ja datanhallinta taitojen opastukselle.</p>	
<p><i>Käytännössä jokaisessa haastattelussa nostettiin esille selkeä tarve aikuisten kriittisen medialukutaidon osaamiseen ja opettamiseen, vaikka tätä jossain määrin jo tehdäänkin. Tässä yhteydessä viitattiin esimerkiksi lähdekriittisyyden tarpeellisuuteen ja valemedia -ilmiöön. Lisäksi haastateltavien mukaan käsitteellisen ajattelun ja tulkinnan taidoissa sekä erityisesti luovan ilmaisun ja itse sisällön tuottamisessa toimintaa aikuisten parissa on vähän (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 18.)</i></p>	<p>Kriittisen media- lukutaidon opetusta kaivataan sen tärkeydestä sekä valemediailmiöstä johtuen.</p> <p>Mediataitojen monipuolinen hallitseminen tärkeää.</p>	<p>Mediataitojen monipuolinen hallitseminen.</p>	

<p><i>Mediakasvatuksen peruslähtökohtiin kuuluu kasvatuksen dialogisuus, jossa ylhäältäpäin opettamisen sijaan herätellään oivaltamaan ja pohtimaan yhdessä. Lähestymistapaa pidetään toimivana juuri aikuisten parissa toimitaessa, koska aikuisilla voi parhaimmillaan olla kypsyyttä ja elämäkokemuksen mukanaan tuomaa perspektiiviä, jonka pohjalta on hedelmällistä peilata mediakasvatuksen aihealueita (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 31.)</i></p>	<p>Mediakasvatuksen tavoitteena on herätellä kansalaista oivaltamaan asioita itseenäisesti käydyn dialogin pohjalta.</p> <p>Lähestymistapa on hedelmällinen, sillä aikuisilla on kypsyyttä sekä elämäkokemusta tuomassa perspektiiviä mediakasvatuksen aihealueisiin.</p>	<p>Ihmisen oman oivalluksen merkitys ja hyödyntäminen.</p>	
<p><i>Kohderyhmien lähtökohdista ja elämän tarpeista lähteminen, ns. tarvelähtöisyyden on katsottu olevan toimiva lähtökohta eri-ikäisten ihmisten mediakasvatuksessa (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 32).</i></p>	<p>Tarvelähtöisyys on hyvä lähtökohta eri-ikäisten mediakasvatuksen toteutumiselle.</p>	<p>Tarvelähtöisyyden merkitys</p>	

<p><i>Mediakasvatus on luonteeltaan elinikäistä. Se kohdistuu kaikkiin ikäryhmiin päiväkotikäisistä vanhuksiin ja on tarpeellista lähes kaikissa ammateissa (Suoranta ym. 2012, 196.)</i></p>	<p>Mediakasvatusta toteutetaan ihmisen koko elinkaaren ajan.</p> <p>Mediakasvatus on tarpeellista lähes jokaisessa ammatissa.</p>	<p>Mediakasvatuksen pitkäjänteisyys.</p>	
<p><i>Monimuotoisemmassa yhteiskunnassa on entistä suurempi tarve huolehtia siitä, että jokaisella ihmisellä on mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen niin mediassa kuin muutenkin yhteiskunnassa. mediakasvatus on yksi keino, jolla voidaan voimaannuttaa ja valtauttaa yksilöitä aktiivisiksi oman elämänsä toimijoiksi yhteiskunnassa (Puska 2018, 43.)</i></p>	<p>Osallisuus ja vaikuttamismahdollisuus huomioitava.</p> <p>Mediakasvatuksella voidaan vahvistaa kansalaisten voimaantumista sekä aktivoida heidät osaksi yhteiskuntaa.</p> <p>Pitkäjänteistä muutostyötä.</p>	<p>Kansalaisten aktiivisuuden ja tasa-arvoisuuden lisääminen.</p>	

<p><i>Parhaimmillaan mediakasvatus lisää ihmisten välistä ymmärrystä ja yhteenkuuluvuutta, antaa välineitä osallisuuteen sekä vähentää polarisaatiota yhteiskunnassa ja yhteisöissä. Tavoitteena on myös herättää yksilöiden tietoisuus ja halu omaehtoiseen uuden oppimiseen. Tämä itsekasvatuksen ajatus on erityisen tärkeä aikuisten ja ikäihmisten medialukutaidon kehittämisessä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 6.)</i></p>	<p>Yksilön itsensä kasvattaminen/kehittäminen on tärkeää aikuisten medialukutaidon kehityksessä.</p> <p>Mediakasvatus lisää tasa-arvoisuutta sekä osallisuutta yhteiskunnassa.</p>	<p>Itseohjautuvuuden tärkeys</p>	
<p><i>Ministeriö korostaa sekä lasten ja nuorten että aikuisten medialukutaidon merkitystä demokratiaa vahvistavana tekijänä esimerkiksi demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksessa. Ministeriö tunnistaa medialukutaidon ja mediaosaamisen merkityksen demokratiaverkkopalveluiden kehittämisessä ja palveluista tiedottamisessa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 48.)</i></p>	<p>Medialukutaito vahvistaa demokratiaa.</p> <p>Tiedotus ja verkkopalveluiden kehittäminen merkittävä osa medialukutaidon ja osaamisessa.</p>	<p>Tiedotuksen ja verkkopalveluiden kehitys</p>	<p>Mediakasvatuksen toteutuminen</p>

<p><i>Eri kohderyhmiä voidaan tavoittaa paremmin tunnistamalla omien tavoitteiden mukaiset kohderyhmät ja tekemällä ne näkyväksi, tekemällä yhteistyötä sekä lisäämällä tavoitteellisuutta ja tiedottamista (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019, 28).</i></p>	<p>Yhteistyön ja tavoitteellisuuden lisääminen tavoittaa paremmin erilaisia kohderyhmiä.</p>	<p>Yhteistyön ja tavoitteellisuuden merkitys.</p>	
<p><i>Tulevaisuuden mediakasvatus on paljon enemmän kuin median ymmärtämisen opettamista. Se on kasvamista yhteiskunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. Siksi sen on oltava kansalaistaito ja enemmänkin: pikemminkin ajattelutapa kuin oppiaine (Mediakasvatusseura ry 2015, 59.)</i></p>	<p>Mediakasvatus toteutuu kansalaisten ajatusmaailmaa muuttamalla.</p> <p>Täysivaltainen kansalaisuus edellyttää media-taitojen ymmärrystä ja niiden oppimista.</p>	<p>Kansalaistaitojen vahvistaminen</p>	
<p><i>Sosiaalisen median ryhmät tarjoavat matalan kynnyksen paikan verkostoitumiseen ja tiedon jakamiseen. Aikuisten mediakasvatukselle on perustettu avoin ryhmä Facebookiin ”Aikuisten medialukutaidon edistäminen” (Kanerva & Oksanen-Särelä 2021, 7.)</i></p>	<p>Sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuden verkostoitua matalalla kynnyksellä.</p>	<p>Matalan kynnyksen osallistuminen</p>	